امانت‌داری و راهکارهای ترویج آن

در رسانه ملی

مرتضی اسکندری

بسم الله الرحمن الرحیم

نقش رسانه ملی در ترویج امانتداری و پرهیز از خیانت ورزی

نویسنده:

مرتضی اسکندری

ناشر چاپی:

مرکز پژوهشهای اسلامی صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

نقش رسانه ملی در ترویج امانتداری و پرهیز از خیانت ورزی

مشخصات کتاب

سرشناسه: اسکندری، مرتضی، ۱۳۵۶ -

عنوان و نام پدیدآور: نقش رسانه ملی در ترویج امانتداری و پرهیز از خیانت ورزی/ مرتضی اسکندری؛ تهیه کننده مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما.

مشخصات نشر: قم: صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، مرکز پژوهش های اسلامی، ۱۳۹۲.

مشخصات ظاهری: ۱۱۲ص.؛ ۱۴/۵×۲۱/۵س م.

فروست: مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما؛ کد ۱۸۶۸.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۱۴-۲۹۶-۲

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

موضوع: امانت داری

موضوع: خیانت در امانت

موضوع: رسانه های گروهی -- جنبه های اخلاقی

موضوع: رسانه های گروهی -- تاثیر

موضوع: امانت داری -- جنبه های مذهبی -- اسلام

موضوع: خیانت در امانت-- جنبه های مذهبی-- اسلام.

شناسه افزوده: صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران. مرکز پژوهش های اسلامی

رده بندی کنگره: ۱۳۹۲ ۵الف۸الف/۱۵۰۰ BJ

رده بندی دیویی: ۱۷۹/۹

شماره کتابشناسی ملی: ۳۱۹۵۳۹۱

ص: ۱

اشاره

ص: ۲

ص: ۳

ص: ۴

ص: ۵

ص: ۶

ص: ۷

ص: ۸

ص: ۹

ص: ۱۰

ص: ۱۱

دیباچه

دیباچه

خداونـد دربـاره ضـرورت امانت می فرمایـد: «إِنّ اللّهَ یَأْمُرُکُمْ أنْ تُؤَدّوا الْأَماناتِ إِلی أَهْلِها...»(۱) خداونـد به شـما فرمان می دهد که امانت را به صاحبان آن برسانید.

یکی از ویژگی های برجسـته هر انسان جوینده تعالی و کمال امانت و امانتداری است که آثار و برکات فراوانی در تعالی شخصـیت انسان و زندگی افراد جامعه دارد و در فرهنگ دینی بسیار مورد تاکید است و جزو نخستین مصادیق حقوق اجتماعی است که پیش از اسـلام نیز مورد احترام بوده است. بدین جهت امانت داری ملائم با طبع و سـرشت آدمی است. چنانچه پیامبر صـلی الله علیه و آله خود را متصف به این صفت الهی می داند و می فرماید: «إِنّی لَکُمْ رَسُولٌ أَمینٌ»(۲) من برای شما فرستاده ای امین هستم.

و از همه مهمتر اینکه امـام صادق علیه السـلام آن را نشانه شـیعه می دانـد و می فرمایـد: «شـیعتنا اهل الوفاء و الامانه» شـیعیان ما اهل وفای به عهد و امانت داری هستند.(۳)

۱- نسا: ۵۸.

۲- شعرا: ۱۰۷.

۳- وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۵۷.

ص: ۱۲

امانتداری در سه حیطه مطرح است حفظ اموال، حفظ اسرار و حفظ ناموس و گسترش امنیت و آسایش در جامعه در گرو این فضیلت اخلاقی است و هر اندازه که میزان اعتماد و اطمینان در فضای جامعه بیشتر باشد بیشتر می توان به سلامت آن جامعه و تکامل آن پی برد و در چنین جامعه ای است که افراد می توانند استعدادهای خود را شکوفا سازند. زمانی که بی اعتمادی بر فضای جامعه ای حاکم باشد میزان زیادی از نیروهای جوامع بر سر پیدا کردن راه یابی برای برون رفت از بی اعتمادی هرز می رود و شاید دیگر همتی بر انجام کاری بدیع و نو باقی نماند. رسانه ملی وظیفه دارد چنین مفاهیمی را در جامعه اسلامی ترویج دهد و فرهنگ سازی کند. امانت داری یکی از مواردی است که نه تنها باید میان مردم حاکم باشد بلکه باید بین حاکمان حکومتی و کارگزاران نظام اسلامی رواج داشته باشد چرا که مسئولیت پذیری و منصب و مقام نوعی امانت الهی تفسیر شده است و مدیران و کارگزاران نظام باید برای حفظ این امانت نهایت تلاش و کوشش خویش را به کار گیرند تا مبادا از آن سوء استفاده شود و یا در امانت خیانت شود. در اسلام ضرورت امانت داری حتی در مورد غیر مسلمان سفارش شده است چنانچه امیرالمومنین علی علیه السلام می فرماید: «هرگاه امانتی به تو سپردند آن را بازگردان و خیانت نکن با کسی که به تو خیانت می کند».(۱) حضرت با تاکید بر ادای امانت حتی در صورت خیانت طرف مقابل بر ضرورت و اهمیت امانت داری در میان مردم تاکید می ورزند. در واقع حضرت خیانت طرف مقابل را دلیلی برای خیانت یک مسلمان نمی داند و تاکید می کند که مسلمان در هر صورت باید امانت دار باشد. بنابراین اسلام نه تنها امانت داری در

۱- غررالحکم و دررالکلم، ح ۲۰۷.

ص: ۱۳

جامعه اسلامی را برای تمامی افراد حتی حاکمان لازم می داند بلکه می خواهد این فضا را در میان غیر مسلمانان نیز گسترش دهد تا آنها از این اعتماد در مناسبات جهانی و بین المللی خود بهره مند شوند و از مسلمانان الگو بگیرند.

رسانه ملی به عنوان یک دانشگاه عمومی باید روحیه امانت داری را در آحاد جامعه تقویت کند و جامعه ای که بی اعتمادی در آن رواج داشته باشد بی ایمانی آن را تهدید می کند به فرموده حضرت کسی که ایمان ندارد امانت دار نیست بنابراین این دو رابطه تنگاتنگی با هم دارند.

پژوهشگر محترم مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما جناب آقای مرتضی اسکندری بر آن است تا امانت را از زوایای مختلف و در موضوعات گوناگون بررسی کند و آثار و پی آمدهای ناگوار آن را همراه با عوامل و زمینه های امانت داری و خیانت ورزی بیان نماید. امید است که با ارائه راه کارها و بیان حکایت ها و داستان هایی که در این زمینه بیان شده است مورد استفاده برنامه سازان رسانه ملی قرار گیرد.

اداره کل پژوهش

مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما

ص: ۱۴

ص: ۱۵

مقدمه

مقدمه

سعادت افراد هر جامعه ای در گرو برنامه ها و قوانینی است که فرهیختگان و نخبگان آن جامعه، برای رسیدن مردم به رفاه و آسایش تدارک می بینند. این قوانین و برنامه ها بدون مجریان امین و کارآمد، کارساز نخواهد بود.

آموزش افراد امین و متعهد و به کارگیری این افراد در پست های کلیدی، سبب ایجاد انگیزه و گسترش هم دلی بین مردم و مسئولان می شود. روشن است اگر هم بستگی و هم دلی در جامعه ای شکل بگیرد، آن کشور پیشرفت می کند و برای خود، آینده درخشانی رقم می زند.

امانت داری از صفاتی است که برای نهادینه شدن در میان افراد جامعه، به فرهنگ سازی نیازمند است. امانت داری فضیلت اخلاقی مهمی است که در جوامع دینی و حتی غیر دینی، جایگاه ویژه ای دارد. اندیشمندان و بزرگان ملل و ادیان مختلف منزلت و نقش این خُلق نیکو را در رشد و تعالی جامعه شرح داده اند. پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله و ائمه معصوم علیهم السلام آن را به عنوان شاخصه اصلی دیانت برشمرده اند که با توجه به آن و با حاکمیت صحیح روابط بین افراد جامعه با خود، افراد با مسئولین و همه نسبت به اموال عمومی می توان جامعه ای ایمن و متعالی ایجاد کرد.

ص: ۱۶

رسانه ها در زمینه فرهنگ سازی و گسترش امانت داری و به تبع آن تربیت انسان های امین نقش به سزایی دارند. رسانه ها پل های ارتباطی میان مردم هستند و در فرآیند ارتباطات و جابه جایی اطلاعات درون جامعه و میان ملت ها سهیم هستند. رسانه های ارتباط جمعی مخصوصاً صدا و سیما با ایفای نقش آموزشی، خبری و اطلاع رسانی در ایجاد تحول، مهارت، ارزش ها و انگیزه ها بسیار مؤثر می باشد.

در این نوشتار بنا داریم امانت داری و خیانت ورزی را از منظر فرهنگ لغات، آیات قرآنی و همچنین کلام معصومین علیهم السلام تبیین و توضیح دهیم. همچنین علاوه بر بیان اقسام و نمونه های آن، آثار و پی آمدهای این فضیلت مهم اخلاقی را نیز بررسی کنیم و با ارایه راه کارهای مختلف، نقش صدا و سیما در فرهنگ سازی و گسترش امانت داری و جلوگیری از رواج خیانت ورزی درون جامعه اسلامی را یادآور شویم. امید است که با به کارگیری آنها در تولید برنامه ها، الگوسازی و الگودهی به مخاطب گام های مؤثری در ترویج امانت داری و جلوگیری از خیانت ورزی برداشته شود.

ص: ۱۷

فصل اول: کلیات و مفاهیم

اشاره

فصل اول: کلیات و مفاهیم

زیر فصل ها

امانت در لغت

ودیعه در لغت

امانت در اصطلاح

ودیعه در اصطلاح

عاریه

تفاوت عاریه با ودیعه

احکام امانت (ودیعه و عاریه)

اقسام و مصادیق امانت داری

۳. مصادیق امانت داری در اسلام

امانت در لغت

امانت در لغت

امانت در لغت ضـد خیانت و به معنای اعتماد نمودن است.(۱) اَمِنَ مِنه، سکون قلبی(۲) و امن در برابر خوف است.(۳) هر چیزی که به امانت نزد دیگری سپرده شود تا از آن نگهداری کند.(۴) بنابراین اعتماد کردن همراه با سکون قلبی را امانت گویند.

ودیعه در لغت

ودیعه در لغت

ودیعه به معنـای پاسـداری، حفـاظت، امنیت، امـان، مـواظبت، مراقبت، رازداری، نگهـداری، آسـایش و آرامش روح و جـان است و مفـاهیمی چون خیـانت، دزدی و چپـاول، بی وفـایی، ایجـاد رعب و وحشت، نیرنـگ، جاسوسـی، نفـاق، بهتـان، کتمـان حقیقت، بی

موالاتی در نگهداری اسرار، ضد مفهوم امانت هستند. در این تحقیق بیشتر معنای حفاظت و نگهداری منظور است.

۱- بحرالدین محمد بن یعقوب فیروزآبادی، القاموس المحیط، ج۴، صص ۲۸۱ ۳۴۵.

۲- احمد بن محمد بن علی المقری القیومی، المصباح المنیر فی غریب الشرح الکبیر للرافعی، ج۲، ص ۲۵.

۳- عبدالرحیم بن عبدالکریم صفی پور، منتهی الارب فی اللغه العرب، ج۱، ص۳۹.

۴- الخلیل بن احمد الفراهیدی، ترتیب کتاب العین، ج ۳، ص ۱۹۳۹.

ص: ۱۸

امانت در اصطلاح

امانت در اصطلاح

امانت در اصطلاح فقهی، در همان معنای لغوی به کار رفته، ولی در موارد فراوانی به این معنی است: «دارایی و کالایی که به اذن مالک یا شارع مقدس، در اختیار غیر مالک قرار می گیرد».(۱)

ودیعه در اصطلاح

ودیعه در اصطلاح

به نوعی امانت که به صورت عقد جایز، قابل فسخ از طرفین است، ودیعه می گویند و در اصطلاح علم حقوق عبارت از مالی است که به وسیله یکی از عقود امانی یا به حکم قانون نزد شخصی باشد.(۲) به عمل عمدی و برخلاف امانت داری امین، خیانت در امانت می گویند که به ضرر صاحب مال است.

عاریه

عاریه

[عاریه] آن است که کسی مال خود را در اختیار کسی بگذارد تا از آن استفاده کند و در قبال آن مزدی دریافت نگردد.(۳)

تفاوت عاریه با ودیعه

تفاوت عاریه با ودیعه

منظور از ودیعه، حفظ و نگهداری مال است و مستودع (ودیعه گیرنده) حق تصرف ندارد، ولی منظور از عاریه این است که مسعیر (عاریه گیرنده) در مال تصرف نماید.(۴) به طور کلی امانت به هر چیزی گفته می شود که نزد کسی به منظور محافظت و نگهداری از آن قرار می دهند و امانت دار کسی است که به او جهت حفظ و نگهداری اموال و اشیاء اعتماد می شود.

۱- محمدعلی انصاری، الموسوعه الفقهیه النیسره، ج ۲، ص ۱۰۵ .

۲- محمدجعفر جعفری لنگرودی، ترمینولوژی حقوق، ص ۷۹، واژه ۶۱۴.

۳- روح الله موسوی خمینی، تحریرالوسیله، ج ۱، ص ۵۹۱.

۴- روح الله موسوی خمینی، تحریرالوسیله، ج ۱، صص ۵۴۳ ۵۴۷.

ص: ۱۹

احکام امانت (ودیعه و عاریه)

اشاره

احکام امانت (ودیعه و عاریه)

زیر فصل ها

۱. وجوب رد امانت

۲. عدم ضمان

۱. وجوب رد امانت

۱. وجوب رد امانت

به کمک کتاب و سنت و اجماع وجوب رد امانت ثابت می شود. در قرآن کریم به آیه ۵۸ سوره نساء و در سنت به روایات فراوانی از جمله روایت امام باقر علیه السلام استدلال می شود که می فرماید:

ثَلاثٌ لَم یَجعَل اللهُ عَزَّوجَلَّ لِأَحَدٍ فیهِنَّ رُخصَهٌ، أداءُ الأَمانهِ اِلی البِرِّ و الفاجِرِ وَ الوَفاءُ بِالعَهدِ لِلبِرِّ و الفاجِرِ و بِرُّ الوالِدَین بَرَّین کانا او فاجِرَین.(۱)

سه چیز است که خداوند عزوجل اجازه ترک آن را به هیچ فردی نداده است. بازگرداندن امانت به صاحب آن خواه نیکوکار باشد، خواه بدکار. وفا به عهد با نیکوکار و بدکار و نیکی به پدر و مادر، خواه نیکوکار باشند، خواه بدکار.

علاوه بر آیات و احادیث فراوان درباره وجوب رد امانت، هیچ اختلاف نظری در بین علما وجود ندارد (اجماع).(۲)

۲. عدم ضمان

۲. عدم ضمان

درصورتی که شخص امین در حفظ امانت کوتاهی و تعدی نکند، ضامن نیست. دلیل قرآنی آن آیه «مَا عَلَی الْمُحْسِنِینَ مِن سَبِیلٍ؛ بر نیکوکاران ایرادی وارد نمی شود.» (توبه:۹۲) است. در سنت نیز به روایت «لَیس عَلَی المُؤتمِن ضِمانٌ؛ ضمانتی بر عهده شخص امین نیست»(۳) استناد می شود.

همچنین همه فقها بر ضمان نبودن امانت دار، در صورت کوتاهی نکردن، اتفاق نظر دارند (اجماع).

۱- محمدباقر مجلسی، بحار الانوار، ج ۷۱، ص ۵۶.

۲- محمدحسن نجفی، جواهر الکلام فی شرح شرائع الاسلام، ج ۲۷، ص ۱۲۲.

۳- حسن نوری طبرسی، مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، ج ۱۴؛ کتاب الودیعه، باب ۴، ص ۱۶.

ص: ۲۰

اقسام و مصادیق امانت داری

اشاره

اقسام و مصادیق امانت داری

زیر فصل ها

۱. امانت داری در علوم مختلف

۲. امانت داری در موضوعات مختلف

۱. امانت داری در علوم مختلف

اشاره

۱. امانت داری در علوم مختلف

زیر فصل ها

الف) در فقه

ب) در حقوق

الف) در فقه

الف) در فقه

در روایات، امانت معانی گسترده ای دارد، اما از نظر فقهی به چیزی گفته می شود که مالیت داشته است و در دست غیرِ مالک قرار بگیرد. در این صورت نیز دارای موارد فراوانی است. حضرت امام خمینی رحمه الله در تحریرالوسیله امانت را به دو بخش مالکی و شرعی تقسیم می کند. مالکی آن است که مالکِ شیء با یکی از عناوین مالکی (ودیعه، رهن، عاریه، اجاره، مضاربه و...) آن را در اختیار شخص غیر مالک به امانت بسپارد. شرعی آن است که شیء به هیچ کدام از عناوین مالکی (ودیعه، رهن، اجاره، عاریه، مضاربه و...) در اختیار شخص غیر مالک قرار نگیرد. این شیء نزد غیر مالک امانت شرعی است. مانند اینکه باد، لباسی را در خانه غیر مالکِ لباس انداخته باشد. در این صورت لباس نزد شخص غیر مالک شرعاً امانت است و باید آن را در اسرع وقت به مالک برگرداند یا به مالک خبر دهد.(۱)

ب) در حقوق

اشاره

ب) در حقوق

علمـای علم حقوق تقسـیمات مختلفی برای امـانت داری ذکر کرده انـد. امـانت هـای فردی بسـیار فراگیر هسـتند که شامل دو بخش امانت های مادی و امانت های معنوی می شوند. در ادامه به هر کدام از این دو بخش پرداخته می شود.

امانت های مادی

امانت های مادی

حقوق دانان امانت های مادی را به امانت های قانونی و امانت های قراردادی تقسیم می کنند.(۲)

۱- تحریرالوسیله، ج۲، ص ۵۴۹.

۲- محمدجعفر حبیب زاده، خیانت در حقوق کیفری ایران، ص ۶۸.

ص: ۲۱

امانت های قراردادی که در فقه از آن به امانت های مالکی تعبیر می شود؛ عبارت از امانت هایی است که به اختیار و اذن مالك در اختیار کسی قرار می گیرد. این امانت ها سه گونه اند:

۱. امانت هایی که تنها به مصلحت مالك «امانت گذار» است مانند ودیعه، وکالت بدون اجرت و...؛

۲. امانت هایی که تنها به مصلحت گیرنده امانت «امانت دار» است مانند عاریه، قرض و...؛

۳. امانت هایی که هم به مصلحت مالك و هم به مصلحت امانت دار است مانند اجاره، رهن مضاربه و...؛

امانت های قانونی یا شرعی عبارتند از امانت هایی است که بدون رضایت و اختیار مالك و بدون عقد و قرارداد، در اختیار کسی قرار می گیرد مانند مال های یافت شده، غصب شده، به سرقت رفته و... .

امانت های معنوی

امانت های معنوی

۱. ضرورت حفظ جان و سلامت دیگران، مخصوصاً کسانی که به سبب بیماری یا سانحه ای جانشان به خطر افتاده است.(۱)

۲. عهد و پیمان از جمله امانت های معنوی است که وفای به آن، امر بایسته ای است. امام علی علیه السلام می فرمایند:«مِن اَحْسَنِ الأمانَهِ رَعی الذِمَمِ؛ مهم ترین امانت ها رعایت عهدهاست».(۲)

۱- محمد عزیزپور، بررسی حقوق جرم و خیانت در حقوق ایران، ص ۹.

۲- جمال الدین محمد خوانساری، شرح غرر و دررالکلم، ج۶، ص ۳۴.

ص: ۲۲

۲. امانت داری در موضوعات مختلف

اشاره

۲. امانت داری در موضوعات مختلف

زیر فصل ها

الف) در گفتار

ب) در اموال

ج) منصب های حکومتی

د) رازها و اسرار

ه) ناموس مردم

و) عقل و نیروی تفکر

ز) فرائض الهی

ح) قرآن و اهل بیت علیهم السلام

ط) جان انسان

ی) علم و دانش

ک) میثاق بندگی

الف) در گفتار

الف) در گفتار

امانت داری در گفتار یعنی انسان گفته ها و مطالبی را که از دیگران می شنود و قرار نیست بقیه از آن مطلع شوند، بدون رضایت آنها بازگو نکند؛ حال چه سهواً و بدون غرض، چه اینکه عمدی و با غرض ورزی آن را انتشار دهد. در هر صورت مرتکب خیانت می شود. خداوند در قرآن کریم می فرماید: «وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ؛ مؤمنین کسانی هستند که امانت ها و عهد و پیمان خود را رعایت می کنند.» (مؤمنون:۸)

ب) در اموال

ب) در اموال

برجسته ترین مصداق امانت در میان مردم، اموال و اشیاست. آن گاه که شخصی به دیگری اطمینان می کند و مال خود را به او می سپارد، گیرنده موظف به نگهداری از آن می شود و در موقع نیاز باید آن را به صاحبش برگرداند. در فرهنگ اسلامی بحثی به عنوان ودیعه وجود دارد که احکام و شرایط این نوع امانت داری و امانت گذاری در آنجا بیان شده است. قرآن کریم در بیان این قسم از امانت می فرماید:

فَإِنْ أَمِنَ بَعْضُكُم بَعْضًا فَلْيُؤَدِّ الَّذِى اؤْتُمِنَ أَمَانَتَهُ وَلْيَتَّقِ اللّهَ رَبَّهُ؛ اگر کسی از شما به دیگری امانتی سپارد، شخص امین باید آن ودیعه را به صاحبش برگرداند و از خداوند که پروردگار اوست پروا کند. (بقره:۲۸۳)

ج) منصب های حکومتی

ج) منصب های حکومتی

مناصب و مقامات حکومتی در دست کارگزاران نظام اسلامی، نوعی امانت محسوب می شود. باید به چشم ودیعه الهی به آن نگاه شود و هرگز فکر

ص: ۲۳

خیانت و بهره برداری شخصی در آن مطرح نباشد. امام علی علیه السلام در این باره به اشعث ابن قیس، فرماندار آذربایجان، نامه ای می نویسد و ضمن یادآوری مسئولیت سنگین او می فرماید:

و إنّ عَمَلَکَ لَیسَ بِطُعمَهٍ ولکنّهُ فی عُنُقِکَ أَمانَهٌ و أَنتَ مُسترعی لِمَن فَوقَک؛ مطمئناً کاری که به تو سپرده شده لقمه ای چرب نیست، بلکه بار امانتی در گردن توست [که در پاسداری از آن] باید به ما فوق خود پاسخ گو باشی.(۱)

طبق بینش اسلامی، هر مسلمان در برابر جامعه وظایفی بر عهده دارد و هرگاه مسئولیتی به او واگذار می شود، باید به دیده ودیعه الهی به آن بنگرد و نهایتِ امانت داری را مبذول دارد. البته انتخاب کنندگان این افراد (اعم از مردم، و مسئولان بالاتر) باید در نظر داشته باشند چه کسانی را امین قرار می دهند؛ زیرا در صورتی که انتخاب شونده خائن باشد بخش بزرگی از گناه این خیانت بر گردن انتخاب کنندگان خواهد بود.

د) رازها و اسرار

د) رازها و اسرار

رازهای مردم امانتند و هیچ فردی حق ندارد بدون مصلحتِ خاص، اسرار دیگران را فاش کند. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله مصلحت خاص را این گونه بیان می فرماید:

اَلمجالِسُ بِالأمانه اِلّا ثَلاثَهَ مَجالسٍ؛ سُفِکَ دَمٍ حرامٍ او فَرجٍ حَرامٍ او اقْتطاعِ ما بِغیرِ حَقٍّ؛ مجلس ها امانت هستند، مگر سه مجلس؛ مجلسی که در آن خونی به حرام ریخته شود، مجلسی که در آن ناموس حرامی حلال شمرده شود، مجلسی که مال و ثروتی به ناحق روا شمرده شود.(۲)

۱- نهج البلاغه، ترجمه: محمد دشتی، نامه۵.

۲- المحجه البیضاء، ج ۳، ص ۳۲۷.

ص: ۲۴

ه) ناموس مردم

ه) ناموس مردم

در سیره اهل بیت علیهم السلام حرمت زنان و دختران مسلمان و حتی غیر مسلمان از مهم ترین اقسام امانت شمرده می شوند که محافظت از آن وظیفه همه مسلمانان است. هرگونه بی توجهی و سهل انگاری در آن، ضررهای جبران ناپذیری به دنبال خواهد داشت. درباره اهمیت این نوع امانت کافی است بدانیم لغزش در این زمینه موجب دوری از پیامبر و اهل بیت علیهم السلام می شود. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در حدیثی می فرماید: «لَیس مِنّا مَن خانَ مُسلماً فی اهلِهِ و مالِهِ؛ کسی که به خانواده یا مال مسلمانی خیانت کند از ما نیست».(۱)

و) عقل و نیروی تفکر

و) عقل و نیروی تفکر

عقل انسان یکی از امانت های مهم و ارزشمند الهی است که همواره افراد بشر به آن نیاز دارند و در صورت بهره نگرفتن یا استفاده درست به این امانت خیانت کرده اند. امام علی علیه السلام در این باره می فرماید: «مَا استَودَعَ اللهُ اِمرَءاً عَقلاً اِلّا أستَنقَذَهُ به یوماً؛ خداوند عقل را در وجود کسی امانت ننهاده است، مگر اینکه روزی به وسیله آن، او را نجات خواهد داد».(۲)

ز) فرائض الهی

ز) فرائض الهی

تکالیف شرعی از امانت های معنوی محسوب می شوند. انسان مسلمان باید بسیار بکوشد از مسیر این گونه امانت ها منحرف نشود. یکی از معانی امانت در آیه شریفه «إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ» (احزاب:۷۲) تکالیف شرعی و فرائض الهی است. بعضی از مفسران گفته اند منظور از

۱- مستدرک الوسائل، ج ۱۴، ص ۱۲.

۲- نهج البلاغه، حکمت ۴۰۷.

ص: ۲۵

امانت، واجبات شرعی همچون نماز، روزه و حج است.(۱) در روایتی آمده است، هنگامی که وقت فریضه نماز می رسید، رنگ چهره امام علی علیه السلام تغییر می کرد. آن حضرت از حال طبیعی خارج می شد و می فرمود: «وقت نماز رسید، وقت ادای امانت الهی است».(۲)

در این روایت نکات قابل توجهی وجود دارد. امام علی علیه السلام که الگوی انسانی کامل است، به فرایض، به دیده امانت می نگرد و هنگام ادای آن، این گونه حساسیت نشان می دهد. همچنین فهمیده می شود چگونه باید در ادای امانت اهتمام داشته باشیم.

ح) قرآن و اهل بیت علیهم السلام

ح) قرآن و اهل بیت علیهم السلام

قرآن و اهل بیت پیامبر علیهم السلام دو امانت ارزشمند هستند که رسول خدا صلی الله علیه و آله برای حفظ آنها به امت سفارش کرده است. بنابراین، مسلمانان موظف هستند با جان و دل از این دو امانت گران بها نگهبانی کنند و باید طبق سفارش پیامبر در پرتو راهنمایی های اهل بیت علیهم السلام به معارف حیات بخش قرآن عمل کنند و به سعادت ابدی راه یابند. حدیث ثقلین گویاترین پشتوانه این سخن است.(۳)

ط) جان انسان

ط) جان انسان

امام علی علیه السلام می فرماید:

اَللّهم اجْعَلْ نَفسی اَوَّلَ کریمةٍ تَنتزِعُها مِن کَرائِمی و اوّلَ ودیعَةٍ تَرتَجِعُها مِن ودائِعِ نِعَمِکَ عِندی؛ بار خدایا! جان مرا نخستین چیز گرامی قرار

۱- تفسیر نمونه، ج ۱۷، ص ۴۵۲.

۲- بحار الانوار، ج ۸۱، ص ۲۴۸.

۳- مستدرک الوسائل، ج ۱۱، ص ۳۷۴.

ص: ۲۶

بده که از اعضای بدن من می گیری و اولین امانتی که از نعمت های به من سپرده شده، به نزد خود باز می گردانی.(۱)

بر اساس این کلام جان انسان از امانت های الهی است که در وجودش به ودیعه نهاده شده و باید از این امانت در راه رضای او استفاده کرد.

حافظ لسان الغیب چه زیبا می سراید:

این جان عاریت که به حافظ سپرده دوست

روزی رخش بینم و تسلیم وی کنم

ی) علم و دانش

ی) علم و دانش

رسول گرامی اسلام می فرماید:

العِلمُ وَدیعَهُ اللهِ فی اَرضِه و العُلَماءُ اُمَناؤهُ علیه فَمَن عَمِلَ بِعِلمِه اَدَّی اَمانَتَهُ وَ مَن لَم یعمَل بِعِلمِه کُتُبَ فی دیوان الخائِنین؛ علم، امانت خداوند در زمین اوست و دانشمندان امینان او بر آن هستند، پس هر کس به علم خود عمل کند، حق امانت را ادا کرده و هر کس به علم خود عمل نکند، [نام او] در دفتر خائنین نوشته می شود.(۲)

ک) میثاق بندگی

ک) میثاق بندگی

انجام وظیفه و عمل به تعهد در مقابل خالق، امانت سنگینی است که انسان در «عالم ذر» با زبان حال آن را تعهد کرده است، درحالی که هیچ موجودی توان تحمل آن را نداشته است. (احزاب:۷۲) این قسم از امانت، قابلیت تکامل به صورت نامحدود، آمیخته با اراده و اختیار و رسیدن به مقام انسان کامل و پذیرش ولایت الهی است.(۳) در بیانی جامع می توان گفت این قسم از امانت

۱- نهج البلاغه، خطبه ۲۱۳.

۲- بحار الانوار، ج ۲، ص ۳۶.

۳- تفسیر نمونه، ج ۱۷، ص ۴۵۲.

ص: ۲۷

همه ابعاد و اقسام آن را تحت تأثیر قرار می دهد و اساساً هدف نهایی در تربیت اسلامی، رساندن انسان ها به این مرحله از تکامل است.(۱)

۳. مصادیق امانت داری در اسلام

اشاره

۳. مصادیق امانت داری در اسلام

در فرهنگ اسلام به دو چیز امانت گفته می شود.

الف) تکالیف شرعی

اشاره

الف) تکالیف شرعی

این نوع امانت نمونه های گوناگونی دارد که در ادامه به آنها اشاره می شود:

یک اعضا و نیروهای درون انسان

یک اعضا و نیروهای درون انسان

تمام اعضا و جوارح، توانایی ها، استعدادها و نیروهای محرکه وجودی انسان، نعمت هایی هستند که به امانت در اختیار انسان قرار گرفته اند و باید این امانت ها را به نحو شایسته ای در راه رضای خدا و اطاعت از او به کار گیرد. مثلاً زبان که یکی از امانات الهی است، وظیفه دارد سخن حق بگوید و از گفتن سخن لغو خودداری کند.

زبان آمد از بهر شکر و سپاس

به غیبت نگردانش ای حق شناس

چشم، گوش و دیگر اعضا و جوارح نیز از نظر اسلام امانت هایی هستند که خداوند متعال در انسان به ودیعه گذاشته است و باید در زمان مناسب جواب گوی این امانت ها باشد.

دو اسلام

دو اسلام

امام خمینی رحمه الله در این باره می فرماید: «اسلام نه از من است و نه از شما، اسلام از خداست و همه ما مکلفیم با تمام قدرت آن را حفظ کنیم».(۲)

۱- علی حیدری نهند، «امانت داری در فرهنگ اسلامی»، مبلغان، خرداد و تیر ۱۳۸۵، ش ۷۹، ص ۸۰.

۲- صحیفه نور، ج ۱۵،ص ۱۱۲.

ص: ۲۸

سه پست و مقام

سه پست و مقام

افرادی که دارای مناصبی در دستگاه های حکومتی هستند، ضامن آن مناصب به شمار می آیند. این افراد باید از پست و مقام خود در جهت رضایت عامه مردم استفاده و از هرگونه سوءاستفاده خودداری کنند.

چهار علم دین و دانش

چهار علم دین و دانش

احکام الهی، اسرار مردم، واجبات و مانند اینها نیز در اسلام از مصادیق مهم امانت شمرده شده اند که بیان آنها در تقسیمات امانت داری گذشت.

ب) مال سپرده شده

اشاره

ب) مال سپرده شده

منظور از مال سپرده شده اموال و اشیایی است که به امانت نزد افراد قرار می گیرند که شامل چند بخش است:

یک نامه ها و پیغام ها

یک نامه ها و پیغام ها

فرد امین باید در نگه داری اسرار، مطالب و نوشته های دیگران بکوشد و آن را از دسترس بیگانگان هرزه و سودجو دور نگه دارد.

دو اجناس و کالاها

دو اجناس و کالاها

فرد امین موظف است از وسایلی که به او سپرده می شود مانند جان خویش نگهداری کند و بدون رضایت امانت گذار از آنها استفاده نکند.

سه بیت المال

سه بیت المال

بیت المال مسلمین از مهم ترین امانت هاست. میز، کلاس، آب، برق، وسایل نقلیه عمومی، معابر و پارک ها، اموال عمومی هستند و همگان باید همچون اموال شخصی خود از آنها نگهداری کنند.

ص: ۲۹

چهار حیوانات

چهار حیوانات

حیوانات امانتند. به همین دلیل، حضرت علی علیه السلام در خطبه ۱۶۶ نهج البلاغه می فرماید: «اِتقُّوا اللّهَ فِی عِبادِه وَ بِلادِهِ اِنَّکم مَسئُولون حَتّی عَنِ البُقاعِ وَ البَهائِمِ؛ در مورد بندگان خدا و سرزمینش تقوا پیشه کنید، همانا از شما درباره قطعات (املاک) و چارپایانتان سؤال می شود».

سؤال درباره غیر نعمت های الهی معنا ندارد. حیوانات هم انعام و الطاف الهی به شمار می آیند که باید قدر و منزلت آنها دانسته شود مثل اینکه نباید گرسنه و تشنه بمانند، از آنها زیاد کار کشید. به طور کلی نباید به آنها ظلم شود و حقوق آنها باید رعایت گردد.

پنج زمین

پنج زمین

انسان ها مکلفند این امانت خداوندی را با کشت و کار و استفاده بهینه، آباد کنند و جلوی ویرانی آن را بگیرند. در نامه امام علی علیه السلام به مالک اشتر آمده است: «و عِمارةُ بَلَدِها؛ سرزمین های آنها را آباد کن.» و در جایی دیگر می فرماید: «إِنَّکُم مَسئُولون حَتّی عَنِ البُقاع و البَهائِم؛ شما مسئولیت دارید، حتی در برابر چارپایان و زمین».(۱)

۱- سکینه علی بیگی، «امانت داری در اسلام»، نشریه با معارف اسلامی آشنا شویم، ش۴۴، ص ۵۰.

ص: ۳۰

ص: ۳۱

فصل دوم: امانت داری در قرآن و سخن معصومین علیهم السلام

اشاره

فصل دوم: امانت داری در قرآن و سخن معصومین علیهم السلام

زیر فصل ها

۱. امانت داری در قرآن

امانت داری در کلام معصومین علیهم السلام

۱. امانت داری در قرآن

اشاره

۱. امانت داری در قرآن

قرآن کریم آیـات متعـددی درباره امانت داری دارد که در آنها افرادی را به دلیل داشـتن صـفت حسـنه امانت داری، تکریم کرده و افرادی را که خائن در امانت بوده اند، نکوهش کرده است. در ادامه، برای نمونه به بعضی از آیات، تفسیر و شأن نزول آنها پرداخته می شود.

سوره آل عمران آیه ۷۵

اشاره

سوره آل عمران آیه ۷۵

وَمِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مَنْ إِن تَأْمَنْهُ بِقِنطَارٍ يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ وَمِنْهُم مَّنْ إِن تَأْمَنْهُ بِدِينَارٍ لاَّ يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ إِلاَّ مَا دُمْتَ عَلَيْهِ قَآئِمًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُواْ لَيْسَ عَلَيْنَا فِي الأُمِّيِّينَ سَبِيلٌ وَيَقُولُونَ عَلَى اللّهِ الْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ؛

و در میان اهل کتاب کسانی هسـتند که اگر ثروت زیادی به امانت نزد آنها بسـپاری، به تو باز می گردانند و کسانی هسـتند که اگر یک دینار هم به آنها بسـپاری، به تو باز نمی گردانند، مگر تا زمانی که بالای سـر آنها ایسـتاده [و بر آنها مسـلط] باشی. این به علت آن است که می گوینـد: «مـا در برابر امیین [غیر یهود] مسـئول نیستیم» و بر خـدا دروغ می بندنـد، درحالی که می داننـد [این سـخن دروغ است].

ص: ۳۲

شأن نزول آیه

شأن نزول آیه

این آیه درباره دو نفر از اهل کتاب (یهود) است که یکی امین و درستکار و دیگری خائن و پست بود. نفر اول عبدالله بن سلام بود که مردی ثروتمند طلای فراوانی نزد او به امانت گذاشت. آن مرد یهودی همه طلاها را به موقع به صاحبش بازگرداند و به دلیل امانت داری، خداوند او را در این آیه می ستاید. نفر دوم فنحاص بن عازورست. مردی از قریش یک دینار به او امانت سپرد. فنحاص در آن خیانت کرد و خداوند به دلیل خیانتش او را در همان آیه نکوهش کرده است.

خطای معرفتی و عملی اهل کتاب

اشاره

خطای معرفتی و عملی اهل کتاب

زیر فصل ها

۱. خطای معرفتی

۲. خطای عملی

۱. خطای معرفتی

۱. خطای معرفتی

این گروه از اهل کتاب [یهود] به دلیل اینکه کتاب آسمانی و پیامبر الهی در میان آنها بود، غصب اموال دیگران را مجاز می دانستند. آنها با خود برتربینی، به خودشان حق می دادند اموال دیگران را به هر اسمی تملک کنند و این تفکر از اصل خیانت آنها به مراتب خطرناک تر و بدتر بود؛ زیرا اگر افراد خائن کار خود را نادرست بدانند، فقط مرتکب یک گناه می شوند، ولی اگر خود را صاحب حق بدانند، گناه آنان دو چندان است.

۲. خطای عملی

۲. خطای عملی

خیانت در امانت هایی که غیر یهود به آنها می سپردند.

پاسخ قرآن به یک انحراف

پاسخ قرآن به یک انحراف

قرآن مجیـد در پاسخ آنها در پایان همین آیه با صـراحت می گوید: «وَ یقُولُونَ عَلَی اللهِ الکَذِبَ وَ هُم یعلَمون؛ آنها بر خدا دروغ می بندند، درحالی که می دانند». (آل عمران: ۷۸)

ص: ۳۳

آنها به خوبی می دانستند که در کتاب آسمانی شان به هیچ وجه اجازه خیانت در امانت های دیگران داده نشده است. با این حال برای توجیه اعمال ننگین خویش چنین دروغ هایی را به خدا نسبت می دادند.(۱)

سوره انفال آیه ۳۷

اشاره

سوره انفال آیه ۳۷

یَا أَیُّهَا الَّذِینَ آمَنُواْ لاَ تَخُونُواْ اللّهَ وَالرَّسُولَ وَتَخُونُواْ أَمَانَاتِکُمْ وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ؛ ای کسانی که ایمان آورده اید به خدا و پیامبر، خیانت نکنید و در امانات خود خیانت روا مدارید، درحالی که می دانید این کار گناه بزرگی است. (انفال: ۳۷)

شأن نزول

شأن نزول

این آیه درباره ابولبابه نازل شده است. زمانی که لشکر اسلام، بنی قریضه را محاصره کرده بود، یهودیان او را برای مشاوره فراخواندند. او هنگام مشاوره با اشاره به آنها فهماند، اگر حکمیّت سعد بن معاذ را که پیشنهاد پیامبر است، بپذیرند، همگی کشته خواهند شد. ابولبابه بلافاصله متوجه خیانت خود به خدا و رسولش شد. پس از استغفار و إنابه طاقت فرسا، خداوند توبه او را پذیرفت و به آغوش اسلام بازگشت.

خیانت و سرچشمه آن

خیانت و سرچشمه آن

در ابتدای آیه روی سخن خدا به مؤمنان است و می فرماید: ای کسانی که ایمان آورده اید به خدا و پیامبر خیانت نکنید. خیانت به خدا و پیامبر آن است که اسرار نظامی مسلمانان را در اختیار دشمنان بگذارند، دشمنان را در مبارزه تقویت کنند یا به واجبات و محرمات و برنامه های الهی عمل نکنند. از این

۱- ناصر مکارم شیرازی، تفسیر نمونه، ج ۲، ص ۶۲۰.

ص: ۳۴

عباس نقل شـده است هر که چیزی از برنامه های اسـلامی را ترک کنـد، به خدا و پیامبرش خیانت کرده است. خداوند در ادامه آیه می فرمایـد: در امانـات خود نیز خیـانت نکنیـد. گر چه به امانت های مالی، امانت گفته می شود، ولی در منطق قرآن مفهوم وسـیعی دارد که تمام شئون زندگی اجتماعی، سیاسی و اخلاقی را در بر می گیرد.

در حـدیثی از امام صادق علیه السـلام وارد شـده است: «اَلمجالِسُ بِالأَمانَه؛ گفت وگوهایی که در جلسه خصوصـی مطرح می شود، امانت است».

در حـدیث دیگری می خوانیم: «اذا حَـدَّثَ الرَّجـلُ بِحَـدیثٍ ثُمَ إلتَفَتَ فَهُوَ امانه؛ هنگامی که کسـی برای دیگری سـخنی نقل کنـد و سپس به اطراف خود بنگرد [آیا کسی آن را شنیده یا نه] این سخن امانت است».(۱)

سوره یوسف آیه ۵۴ و ۵۵

اشاره

سوره یوسف آیه ۵۴ و ۵۵

وَقَالَ الْمَلِکُ ائْتُونِی بِهِ أَسْتَخْلِصْهُ لِنَفْسِی فَلَمَّا کَلَّمَهُ قَالَ إِنَّکَ الْیَوْمَ لَدَیْنَا مِکِینٌ أَمِینٌ قَالَ اجْعَلْنِی عَلَی خَزَآئِنِ الأَرْضِ إِنِّی حَفِیظٌ عَلِیمٌ؛

و پادشـاه گفت: «او [یوسف] را نزد من آوریـد تا وی را مخصوص خود گردانم» هنگامی که [یوسف نزد وی آمـد و] با او صـحبت کرد، [پادشـاه به عقل و درایت او پی برد و] گفت: «تو امروز نزد ما جایگاهی والا داری و مورد اعتماد هستی.» [یوسف] گفت: «مرا سرپرست خزائن سرزمین [مصر] قرار ده که نگه دارنده و آگاهم».

امانت دار خزائن مصر

امانت دار خزائن مصر

یوسف علیه السـلام طبق تعبیری که از خواب، پادشـاه کرده بود، بحران شدیـد اقتصادی را در پیش می دیـد و می دانست ریشه مهم نابسامانی های آن جامعه پر از ستم،

۱- ملامحسن فیض کاشانی، محجه البیضاء، ج۵، ص ۲۳۷.

ص: ۳۵

در مسائل اقتصادی نهفته است و اکنون که آنها به حکم اجبار به سراغ او آمده اند، بهتر است نبض اقتصاد کشور را به دست بگیرد،(۱) او آشکارا گفت بهترین فردی است که امور مالی را اداره می کند. با کاردانی، برنامه ریزی، امانت داری و بدون خیانت و فساد کار می کند. (حَفِيظٌ عَلِيمٌ)

سوره اعراف آیه ۶۸

سوره اعراف آیه ۶۸

أُبَلِّغُكُمْ رِسَالاتِ رَبِّی وَأَنَاْ لَكُمْ نَاصِحٌ أَمِينٌ؛ پیام های پروردگارم را به شما ابلاغ می کنم و من خیرخواه امینی برای شما هستم.

سوره تکویر آیه ۲۱

اشاره

سوره تکویر آیه ۲۱

«مُطَاعٍ ثَمَّ أَمِينٍ؛ در آسمان ها مورد اعتماد فرشتگان و امین است».

امین بودن مهم ترین سرمایه

امین بودن مهم ترین سرمایه

آخرین پیامبر خدا در چهل سال زندگی صادقانه به مردم ثابت کرد فردی امانت دار و راست گوست، به گونه ای که همه او را به صفت «محمد امین» می شناختند.

وضعیت همه پیامبران الهی همین گونه بوده است. در قرآن کریم بزرگ ترین استدلال انبیا پس از معجزه، امانت داری و صداقتشان است.

در سوره شعرا در آیه ۱۰۷ حضرت نوح علیه السلام ، در آیه ۱۲۵ حضرت هود علیه السلام ، در آیه ۱۴۳ حضرت صالح علیه السلام ، در آیه ۱۶۲ حضرت لوط علیه السلام و در آیه ۱۷۸ حضرت شعیب علیه السلام برای ایجاد مقبولیت در بین مردم، امین بودن خود را یادآور می شوند: «إِنّی لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ؛ من برای شما فرستاده ای امانت دار هستم».(۲)

۱- تفسیر نمونه، ج ۱۰، صص ۴ و ۵.

۲- تفسیر نمونه، ج ۱۵، ص ۲۸۰.

ص: ۳۶

سوره نمل، آیه ۳۹

اشاره

سوره نمل، آیه ۳۹

قَالَ عِفْرِيتٌ مِّنَ الْجِنِّ أَنَا آتِيكَ بِهِ قَبْلَ أَن تَقُومَ مِن مَّقَامِكَ وَإِنِّى عَلَيْهِ لَقَوِىٌّ أَمِينٌ؛ عفریتی از جن گفت:« من آن را نزد تو می آورم، پیش از آنکه از جایت برخیزی و من به این امر توانا و امینم.

تفسیر آیه

تفسیر آیه

عفریت به معنای فرد گردنکش و خبیث است و جمله «أنی عَلَیهِ لَقَوی أَمینٌ» که دارای چند تأکید است (انّ، جمله اسمیه و لام تأکید) نشان می دهد، احتمال خیانت کاری در او وجود داشته است. ازاین رو، در مقام دفاع از خود، قول امانت و وفاداری داده است.(۱)

سوره احزاب آیه ۷۲

اشاره

سوره احزاب آیه ۷۲

إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَن يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا؛ ما امانت [الهی و بار تکلیف] را بر آسمان ها و زمین و کوه ها عرضه کردیم. پس از برداشتن آن سر باز زدند و از آن هراسناك شدند، و[لی] انسان آن را برداشت. راستی او ستمگری نادان بود.

حمل امانت الهی

حمل امانت الهی

مفسران درباره معنای امانت چند احتمال داده اند که عبارتند از:

۱. آزادی و اختیار،۲. عقل و درایت، ۳. ولایت و جانشینی الهی.

امانت اساسی در حقیقت همان قابلیت تکامل و ولایت الهی است و ولایت پیامبران و ائمه از پرتوهای آن است. خداوند در قرآن می گوید:«ما امانت خود را بر آسمان ها و زمین و کوه ها عرضه داشتیم، اما موجودات بزرگ عالم خلقت از

۱- تفسیر نمونه، ج ۱۵، ص ۴۶۷.

ص: ۳۷

حمل این امانت ابا کردند و از این کار هراس داشتند، ولی در این میان انسان، این اعجوبه عالم آفرینش، جلو آمد و آن را بر دوش کشید».(۱)

خداوند در سوره مؤمنون آیه ۸ می فرماید: «وَالَّذِینَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ؛ و آنها که امانت ها و عهد خود را مراعات می کنند.» حفظ و ادای امانت و پای بند بودن به عهد و پیمان در برابر خالق و خلق، از صفات برجسته مؤمنان است.

دلیل بر عمومیت مفهوم امانت در اینجا علاوه بر گستردگی و اطلاق لفظ، روایات متعددی است که در تفسیر امانت وارد شده است. گاهی امانت به معنای امامتِ امامان معصوم تفسیر شده است، که هر امام آن را به امام بعد از خود می سپارد، و گاه به مطلق ولایت و حکومت.

زراره، از شاگردان بزرگ امام محمد باقر علیه السلام و امام صادق علیه السلام ، چنین می گوید: «منظور از جمله «أن تُؤدُّواْ الأَمَانَاتِ إِلَی أَهْلِهَا» (آیه ۵۸ سوره نسا)، این است که ولایت و حکومت را به اهلش واگذارید».(۲)

سوره دخان آیه ۱۸

سوره دخان آیه ۱۸

أَنْ أَدُّوا إِلَیَّ عِبَادَ اللَّهِ إِنِّی لَکُمْ رَسُولٌ أَمِینٌ؛ ای بندگان خدا، آنچه را به شما دستور داده است، انجام دهید و در برابر من تسلیم شوید که من فرستاده امینی برای شما هستم.(۳)

با رجوع به این آیات می فهمیم که فضیلت اخلاقی امانت داری بسیار مهم است و مباحث فراوانی را شامل می شود و امانت داری می تواند مانند شاخص مهم انسانی و الهی عمل کند. امانت دار تحسین و خائن نکوهش می شود.

۱- تفسیر نمونه، ج ۱۷، ص ۴۵۱.

۲- تفسیر نمونه، ج ۱۴، صص ۱۹۹ و ۲۰۰.

۳- تفسیر نمونه، ج ۲۱، ص ۱۶۸.

ص: ۳۸

امانت داری در کلام معصومین علیهم السلام

امانت داری در کلام معصومین علیهم السلام

سخنان فراوانی از پیشوایان معصوم علیهم السلام درباره اهمیت رعایت امانت و هشدار درباره خیانت به ما رسیده است که هر کدام به گونه ای ما را به حفظ حرمت امانت فرامی خواند.

در ادامه به چند حدیث درباره اهمیت امانت داری و موضع گیری معصومین علیهم السلام می پردازیم:

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله :«أن أَحَببتُم اَن یُحبِبْکُم اللّه وَ رَسولُه فأَدّوا اذا أَئتَمَنقُم؛ اگر دوست دارید خداوند و رسولش شما را دوست بدارند، اگر شما را امین شمردند امانت را به صاحبش برگردانید».(۱)

پیامبر گرامی اسلام: «أذا رأیتَ مِن اخیکَ ثلاث خصالِ فأَرجِئهُ؛ هرگاه در برادر [دینی] خود سه صفت دیدی به او امیدوار باش؛ حیا، امانت داری ، راست گویی».(۲)

رسول خدا صلی الله علیه و آله : «لَیسَ مِنّا مَن یُحقِّرُ الامانه؛ کسی که حفظ امانت را سبک بشمارد، از ما نیست».(۳)

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله : «لَیس مِنّا مَن خانَ مُسلِماً فی اَهلِهِ و مالِه؛ کسی که به ناموس و مال مسلمانی خیانت کند، از ما نیست».(۴)

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در توصیف اهل ایمان می فرماید: «اَمیناً عَلَی الأماناتِ؛ مؤمنان امین امانات مردم هستند.» همچنین می فرماید: «از اخلاق اهل ایمان این است که در صورت اعتماد مردم [امانتی به آنها سپرده شود] خیانت نمی کنند».(۵)

۱- ابوالقاسم پاینده، نهج الفصاحه، ح ۵۵۴.

۲- ابوالقاسم پاینده، نهج الفصاحه، ح ۲۰۵.

۳- بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۱۷۲.

۴- بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۱۷۲.

۵- بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۱۷۲.

ص: ۳۹

حضرت علی علیه السلام : «اربَعٌ مَن اُعطِیهُنَّ فقد أُعطِیَ خَیرُ الدُّنیا وَ الآخِرَهِ صِدقُ الحَدیثِ، أداءُ الامانهِ، عِفَّهُ البَطْن و حُسنُ الخُلقِ؛ چهار چیز است که به هر کس داده شود خیر دنیا و آخرت به او داده شده است: راست گویی، اداء امانت، حلال خوری، خوش اخلاقی».(۱)

امیرالمؤمنین علی علیه السلام : «سوگند می خورم که لحظه ای قبل از وفات پیامبر سه بار از او شنیدم که فرمود: «یا أبَا الحَسن اَدِّ الأمانهَ اِلَی البَرِّ و الفاجرِ فِی ما قلَّ أو جَلّ حتَی فِی الخَیط و الْمَخیطِ؛ ای علی امانت را به نیکوکار و بدکار پس بده، کم باشد یا زیاد، حتی نخ و سوزن».(۲)

همچنین آن حضرت در وصیتی فرمود:«اَدّوا الأماناتِ وَلَو اِلَی قَتَلِهِ الأنبیاءِ؛ امانت ها را برگردانید، گرچه به قاتلان پیامبران باشد».(۳)

نیز می فرماید:«رَأسُ الاِسلامِ الامانهُ؛ سر اسلام امانت داری است».(۴)

در حدیث دیگری چنین می فرماید: «اِستعمالُ الامانه یَزیدُ فِی الرِّزق؛ به کارگیری امانت، روزی را زیاد می کند.»(۵) منظور از به کارگیری امانت، خوش حسابی در بازگرداندن امانت است.

امام صادق علیه السلام فرمود:«اِنَّ الله عَزَّوجلَّ لَم یَبعثْ نَبیّاً إلا بِصِدقَ الحَدیثِ وَ أداءِ الامانهِ اِلَی البَرَّ وَ الفَاجِرِ؛ خداوند عزوجل هیچ پیامبری را مبعوث نکرد، مگر با راست گویی و برگرداندن امانت به نیکوکار و بدکار».(۶)

همچنین می فرماید:

اُنظُر ما بَلَغَ به عَلیُّ عِندَ رَسولِ الله فألزِمهُ، فَأنَّ علّیاً اِنَّما بَلَغَ بِهِ عندَ رسولِ اللهِ بِصدقِ الحَدیثِ وَ اَداءِ الاَمانهِ؛ بنگر علی علیه السلام با چه چیزی آن

۱- عبدالواحد بن محمد آمدی، غررالحکم، ج۲، ص ۱۵۱.

۲- بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۲۷۵.

۳- حسن بن علی ابن شعبه، تحف العقول، ج ۱، ص ۷۴.

۴- شرح غرر الحکم و درالکلم، ج ۴، ص ۴۷.

۵- بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۱۷۲.

۶- محمد بن یعقوب کلینی، اصول کافی، ج ۲، ص ۱۰۴، ح ۱.

ص: ۴۰

مقام را نزد پیامبر خدا پیدا کرد، همان را پیروی کن. همانا علی علیه السلام آن مقام را نزد پیامبر خدا با راست گویی و امانت داری به دست آورد.(۱)

امام صادق علیه السلام می فرماید:

لا تَغتَرّوا بِصَلَوتِهم و لا بِصیامِهم فَاِنَّ الرَجُلَ رُبَّما لَهِجَ بالصلوه و الصّومِ حَتّی لَو تَرَکَهُ أستَوحَشَ ولکن اِختَبروهُم عِندَ صِدقِ الحَدیثِ و أداءِ الأمانه.

فریب نماز و روزه مردم را نخورید؛ زیرا آدمی گاه چنان به نماز و روزه خو می کند که اگر آنها را ترک کند احساس ترس می کند، بلکه آنها را به راست گویی و امانت داری بیازمایید.(۲)

امام کاظم علیه السلام فرمود:

أداءُ الأمانِه وَ الصِّدقُ یَجلِبانِ الرِّزقَ وَ الخِیانَهُ وَ الکِذبُ یَجلبانِ الفقرَ و النِّفاقَ؛ ادای امانت و راست گویی روزی را زیاد می کند و خیانت و دروغ گویی سبب فقر و نفاق می شود.(۳)

ایشان درباره اهمیت امانت داری می فرماید:

انَ اَهلَ الارض لَمَرحُومُونَ ما تَحابُّوا، اَدّوا الامانات و عَمَلوُا بِالحَقِّ؛ به درستی که اهل زمین مادامی که به یکدیگر دوستی بورزند و امانت ها را به صاحبانشان برگردانند و به حق عمل کنند، شامل رحمت خداوندند.(۴)

از آنجایی که عترت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله از قرآن جدا نیستند، در بیان اهمیت امانت داری بین فضایل اخلاقی، با همان لحن و خطاب قرآن کریم به این موضوع پرداخته اند. با اندکی تأمل در کلام این بزرگان، به میزان توجه ایشان به موضوع امانت داری و جایگاه بلند آن در آموزه های دینی پی می بریم.

۱- محمد بن یعقوب کلینی، اصول کافی، ج ۲، ص ۱۰۴، ح ۵.

۲- محمد بن یعقوب کلینی، اصول کافی، ج ۲، ص ۱۰۴، ح۲.

۳- بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۲۷.

۴- حر عاملی، وسائل الشیعه، ج ۹، ص ۲۵؛ بحار الانوار، ج ۷۲، ص ۴۶۰.

ص: ۴۱

فصل سوم: عوامل و زمینه های امانت داری و خیانت ورزی

اشاره

فصل سوم: عوامل و زمینه های امانت داری و خیانت ورزی

امانت داری و امانت شکنی مانند دیگر پدیده های اجتماعی، عوامل و زمینه های خاص خود را دارد که در این قسمت به برخی از آنها اشاره می شود:

۱. عوامل و زمینه های امانت

اشاره

۱. عوامل و زمینه های امانت

زیر فصل ها

الف) ایمان

ب) نظارت و کنترل

ج) یادآوری فواید امانت داری

د) آشکار ساختن اهمیت امانت داری

ه) تکریم و تشویق انسان های امین

الف) ایمان

الف) ایمان

ایمان که مؤثرترین عامل گسترش ارزش هاست، در گسترش امانت داری نیز تأثیر به سزایی دارد. با وجود ایمان، نه به مال کسی خیانت می شود و نه آبروی کسی ریخته می شود. امام علی علیه السلام فرمود: «الخیانه دلیلٌ علی قِلّهِ الوَرَعِ و عَدَمِ الدّیانَهِ؛ خیانت گواهی بر کمی تقوا و بی دینی است».(۱)

۱- مستدرک الوسائل، ج ۱۴، ص ۱۴.

ص: ۴۲

ب) نظارت و کنترل

ب) نظارت و کنترل

نظارت بر امانت هایی که افراد جامعه عهده دار آن هستند موجب فزونی امانت داری می شود. امیرالمؤمنین، علی علیه السلام در نامه اش به مالک اشتر می نویسد:

ثُمَّ تَفَقَّدْ أَعْمَالَهُمْ، وَابْعَثِ الْعُيُونَ مِنْ أَهْلِ الصِّدْقِ وَالوَفَاءِ عَلَيْهِمْ، فَإِنَّ تَعَاهُدَکَ فِی السِّرِّ لِأُمُورِهِمْ حَدْوَةٌ لَهُمْ عَلَی اسْتِعْمَالِ الْأَمَانَهِ؛ با فرستادن مأموران مخفی راست گو و با وفا کارهای آنان (امانت گیرندگان) را زیر نظر بگیر؛ زیرا بازرسی مداوم و پنهانی سبب می شود آنها به امانت داری و مدارا با زیردستان تشویق شوند.(۱)

بنابراین، اگر انسانی بخواهد امانت دار باشد باید ایمانش به خدا و قیامت درونی باشد تا او را به حفظ امانت وادارد. از بیرون نیز باید ناظرانی باشند تا فرد خیانت نکند.

ج) یادآوری فواید امانت داری

ج) یادآوری فواید امانت داری

رغبت به چیزی بعد از شناخت آن حاصل می شود. کوتاه ترین راه برای نشان دادن اهمیت هر چیز، شناساندن صحیح و بیان منافع و فواید آن است. از آنجا که انسان ذاتاً به دنبال سودجویی و دور ساختن زیان از خود است، اگر زیان چیزی را بدانند، از آن فاصله می گیرد و اگر پای منفعت در میان باشد، برای رسیدن به آن تلاش می کند. بنابراین، می توان با ذکر آثار و برکات امانت داری، تأثیر آن بر تکامل شخصیت انسانی و بیان اهمیت آن در زندگی افراد و جامعه، همگان را به امانت داری تشویق و این فضیلت را در وجود آنان تقویت کنیم.

۱- نهج البلاغه، نامه ۵۳.

ص: ۴۳

د) آشکار ساختن اهمیت امانت داری

د) آشکار ساختن اهمیت امانت داری

با بررسی آیات کریمه قرآن و روایات نورانی اهل بیت علیهم السلام درباره امانت داری، می توان به اهتمام آنان در آشکار ساختن جایگاه ویژه و اهمیت امانت داری پی برد. شواهد فراوانی در تاریخ و سیره ائمه معصومین علیه السلام و زندگی بزرگان دین، گویای این مطلب است. امام باقر علیه السلام درباره اهمیت امانت داری می فرماید:

عَلیکُم بِالوَرَعَ وَ الاِجْتهادِ وَ صِدقِ الحَدیثِ وَ أداءِ الاَمانهِ اِلی مَنِ ائتمَنَکم عَلیها بَرّاً کانَ اَو فاجراً، فَلَو اَنَّ قاتِلَ عَلیٍّ بنِ ابی طالب علیه السلام ائتمَنَنی عَلَی امَانهٍ لَاَدَّیتُها اِلیه؛ بر شما باد پارسایی، کوشش، راست گویی و بازدهی امانت به هر کس که شما را امین خود قرار داده و امانتی به شما سپرده است، نیکوکار باشد یا بدکار. پس اگر قاتل علی بن ابی طالب علیه السلام به من امانتی بسپارد، مطمئناً من آن را به او باز خواهم گرداند.(۱)

ه) تکریم و تشویق انسان های امین

ه) تکریم و تشویق انسان های امین

تشویق در روح و جان آدمی اثر معجزه آسایی دارد و او را در انجام کار مصمم تر می کند؛ زیرا انسان طبعاً دوست دار خود است و احترام و قدرشناسی دیگران، عزت نفس او را تقویت می کند و او را از ته دل شاد می سازد. این شیوه محرك بسیار قوی برای رساندن افراد به هدف های دلخواه است. تکریم و تشویق، افراد را در مداومت آن عمل به شوق می آورد و آنها را ناخودآگاه به سوی تکرار عمل می کشاند. در اسلام تشویق و تنبیه از اصول مسلّم تربیتی است. ازاین رو، وجود بهشت و جهنم و آیه های مربوط به پاداش و کیفر، جلوه هایی از تشویق و تنبیه هستند.

۱- تحف العقول، ص ۲۹۹.

ص: ۴۴

خداوند متعال، حضرت یوسف علیه السلام را به علت امانت داری و حفظ ناموس مردم، در نوجوانی تشویق و ستایش می کند و او را با صفات زیبای «امین»، «محسن»، «متقی» و «مخلص» می ستاید و افزون بر اعطای حکومت دنیوی، برای او پاداش نیک اخروی و فضل و رحمت الهی را وعده می دهد. با بهره گیری از این شیوه قرآنی می توان روحیه امانت داری را در افراد، مسئولان و دیگر رده های اجتماعی بالا برد. تشویق ها و تکریم ها در ترویج این فضیلت نتایج خوبی دارد.

۲. عوامل و زمینه های بروز خیانت

اشاره

۲. عوامل و زمینه های بروز خیانت

کسانی که از امانت داری سر باز می دارند، گرفتار عواملی هستند که آنها را به خیانت وامی دارد. آن عوامل عبارتند از:

الف) ضعف ایمان و عقیده

الف) ضعف ایمان و عقیده

همان گونه که ایمان خاستگاه بسیاری از ارزش ها، از جمله امانت داری است، ضعف ایمان و عقیده یا فقدان آن از عوامل بروز خیانت است. ازاین رو، پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «آیهُ المُنافِقِ ثَلاثَهٌ، اذا حَدَّث کَذِبَ و اِذا وَعدَ أخلفَ و اذا ائتُمَنِ خانَ؛ نشانه های منافق سه چیز است، آن گاه که سخن می گوید، دروغ می گوید و آن گاه که وعده ای می دهد، خلف وعده می کند و آن گاه که امین شمرده می شود، خیانت می کند».(۱)

ب) غلبه هوی و هوس و دنیاپرستی

ب) غلبه هوی و هوس و دنیاپرستی

انسانی که هوا و هوس و دنیاپرستی بر او غلبه می کند و تنها به منافع زودگذر دنیا می اندیشد، زمینه انجام خیانت را دارد؛ زیرا به عواقب خیانت

۱- بحار الانوار، ج ۷۲، ص ۲۰۴.

ص: ۴۵

فکر نمی کند و به فرموده قرآن با غلبه هوا و هوس، پرده ای بر چشم و گوش و عقل وی افکنده شده است که نمی داند چه کند.

أَفَرَأَیْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ وَأَضَلَّهُ اللَّهُ عَلَی عِلْمٍ وَخَتَمَ عَلَی سَمْعِهِ وَقَلْبِهِ وَجَعَلَ عَلَی بَصَرِهِ غِشَاوَةً فَمَن یَهْدِیهِ مِن بَعْدِ اللَّهِ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ. (جاثیه: ۲۳)

آیا دیدی کسی را که معبود خود را هوای نفس خویش قرار داده و خداوند با آگاهی او را گمراه ساخته و بر گوش و قلبش مهر زده و بر چشمش پرده ای افکنده است، با این حال چه کسی می تواند غیر از خدا او را هدایت کند، آیا متذکر نمی شوید؟

ج) چیره شدن حرص و طمع بر انسان

ج) چیره شدن حرص و طمع بر انسان

انسان حریص نیز مرتکب خیانت می شود. او در اموال دیگران خیانت می کند و برای به دست آوردن پستی که شایسته آن نیست، حریص است. ازاین رو، به جای کوشش کردن و غلبه بر هوا و هوس و کنترل طمع، برای رسیدن به مقصودش خیانت می کند.

۳. راه های پیشگیری از خیانت

اشاره

۳. راه های پیشگیری از خیانت

افراد جامعه برای پیشگیری از خیانت باید به این امور توجه کنند:

الف) تقویت پایه های ایمان

الف) تقویت پایه های ایمان

این امر از طریق شناخت خدا، توکل بر او و اطمینان به وعده های تخلف ناپذیر الهی، زمینه را برای رسیدن به مواهب زندگی از راه مشروع فراهم می کند.

ب) تأمین نیازهای معقول و مشروع

ب) تأمین نیازهای معقول و مشروع

یکی از عوامل خیانت، نیازمندی است. اگر مسئولان به نیازهای معقول و مشروع کسانی که زیرنظر آنها هستند توجه کنند و آن را برآورده سازند، زمینه خیانت در افراد از بین می رود.

ص: ۴۶

ج) توجه به عواقب شوم خیانت

ج) توجه به عواقب شوم خیانت

انسانی که بداند خیانت در دنیا موجب رسوایی، سرافکندگی، گرفتار شدن به محرومیت های ناشی از رسوایی و در نتیجه فقر می شود، هرگز به آن مبتلا نمی گردد. همچنین انسانی که بداند در آخرت گرفتار عذاب الهی خواهد شد، از خیانت می گریزد.(۱)

۱- ۱.عبدالله جوادی آملی، «امانت داری»، مجله پاسدار اسلام، اردیبهشت ۸۸، ش ۳۲۹، ص ۶.

ص: ۴۷

فصل چهارم: آثار و پی آمدهای امانت داری و خیانت ورزی

اشاره

فصل چهارم: آثار و پی آمدهای امانت داری و خیانت ورزی

زیر فصل ها

آثار و پی آمدهای امانت داری

نتیجه بحث آثار و فواید

نتیجه بحث در پی آمدهای خیانت ورزی

آثار و پی آمدهای امانت داری

اشاره

آثار و پی آمدهای امانت داری

اگر افراد در هر مقام و منصبی، سرمایه های عمومی، خصوصی، مادی و معنوی کشور را امانتی بدانند که چند روزی در اختیار آنان قرار گرفته است و خود را موظف به پاسداری از آن نمایند، این نگرش، برکات فراوانی برای جامعه به ارمغان می آورد.

امانت داری، علاوه بر آثار اجتماعی، برای فرد امانت دار نیز فواید فراوانی دارد. آثار و فواید امانت داری در دو بخش اجتماعی و فردی بررسی می شود:

۱. آثار اجتماعی امانت داری

اشاره

۱. آثار اجتماعی امانت داری

زیر فصل ها

الف) افزایش سطح اعتماد عمومی

ب) گسترش علم و معنویت

ج) مصون ماندن بیت المال

د) ایجاد امنیت در جامعه

ه) گسترش محبت الهی در جامعه

الف) افزایش سطح اعتماد عمومی

الف) افزایش سطح اعتماد عمومی

چرخ بزرگ زندگی اجتماعی بر محور اعتماد مردم به یکدیگر می چرخد. اگر این اعتماد از میان برود، ممکن نیست افراد بتوانند به راحتی زندگی کنند. پایه بزرگ اعتماد هم بر امانت داری و ترک خیانت گذاشته شده است.

ص: ۴۸

شخص امین در هر شرایطی اعتماد مردم را جلب می کند و امانت داری، اقبال همگانی را برای فرد به ارمغان می آورد.

ب) گسترش علم و معنویت

ب) گسترش علم و معنویت

از دیگر آثار اجتماعی امانت داری، پیشرفت و گسترش علم و دین است. این دو، پایه های اصلی فرهنگی و مذهبی در مکتب حیات بخش اسلام هستند. امانت داری سبب می شود عالمان و دانشمندان، از علم و دین خود به بهترین شیوه برای بالا بردن سطح آگاهی و افکار مردم از لحاظ فرهنگی و مذهبی بهره ببرند. در نتیجه، خرافات از جامعه رخت بر می بندد، به طوری که انسان ها از خودشناسی به خداشناسی می رسند. به روشنی می توان گفت که ارتباط محکمی بین گسترش فرهنگ امانت داری و توسعه علم و معنویت وجود دارد. به این صورت که هر اندازه امانت داری در جامعه رشد یابد، پایه های علمی و معنوی افراد آن جامعه مستحکم تر خواهد شد.

ج) مصون ماندن بیت المال

ج) مصون ماندن بیت المال

در صدر اسلام، صرفاً بیت المال به اجناس و اموال محدودی گفته می شد که در خزانه ها و انباری های مخصوص نگهداری می شدند. امروزه به دلیل گسترش جوامع و مدنیت، عنوان بیت المال توسعه یافته است و مصادیق بسیار گسترده ای دارد. برخی مصادیق این عنوان عام، عبارتند از اماکن عمومی مثل پارک ها و خیابان ها، منابع طبیعی از جمله جنگل ها و دریاها، وسایل نقلیه مانند مترو و اتوبوس و ساختمان ها، مانند بیمارستان ها و اداره ها و مراکز آموزشی. بنابراین، اگر صدا و سیما بتواند با راه کارهایی که در فصل هفتم به آن می پردازیم،

ص: ۴۹

بیت المال را با همه گستردگی اش به عنوان امانتی اجتماعی نهادینه سازد، در جهت حفظ این امانت ها گام بلندی برداشته می شود.

د) ایجاد امنیت در جامعه

د) ایجاد امنیت در جامعه

در جامعه ای که حصر مال، غارت، غصب اموال دیگران، احتکار و اختلاس رخ ندهد، مردم در آسایش و امنیت هستند. رسول گرامی اسلام درباره رهاورد اجتماعی امانت داری چنین می فرماید: «لاتَزالُ اُمَّتی بِخَیرٍ ما لَم تَخاوُنُوا و أدّوا الاَمانهَ؛ پیوسته امت من در خوشی و راحتی خواهند بود، مادامی که به یکدیگر خیانت نورزند و امانت ها را ادا کنند».(۱)

امام کاظم علیه السلام این دستاورد را برای تمام ساکنان زمین پیش بینی کرده است و سعادت آنان را در امانت داری و عمل به حق می داند.(۲)

ه) گسترش محبت الهی در جامعه

ه) گسترش محبت الهی در جامعه

خداوند از جامعه ای خشنود است که در آن امانت داری گسترش یابد. همچنین خداوند متعال، به نیکوکاران پاداش شایسته می دهد. در آیه ۵۶ سوره یوسف آمده است:

وَكَذَلِكَ مَكَّنِّا لِيُوسُفَ فِي الأَرْضِ يَتَبَوَّأُ مِنْهَا حَيْثُ يَشَاء نُصِيبُ بِرَحْمَتِنَا مَن نَّشَاء وَلاَ نُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ.

و بدین گونه یوسف را در سرزمین [مصر] قدرت دادیم که در آن هر جا که می خواست سکونت می کرد. هر که را بخواهیم به رحمت خود می رسانیم و اجر نیکوکاران را تباه نمی کنیم.

۱- وسائل الشیعه، ج ۹، ص ۲۵

۲- وسائل الشیعه، ج ۹، ص ۱۷۰.

ص: ۵۰

در آیه ای دیگر آمده است:

بَلَی مَنْ أَوْفَی بِعَهْدِهِ وَاتَّقَی فَإِنَّ اللّهَ یُحِبُّ الْمُتَّقِینَ؛ آری، کسانی که به پیمان خود وفا کرده تقوا پیشه کردند. پس به درستی که خداوند پرهیزکاران را دوست می دارد». (آل عمران:۷۶)

۲. آثار فردی امانت داری

اشاره

۲. آثار فردی امانت داری

زیر فصل ها

الف) تکامل ایمان

ب) جلب روزی و ثروت

ج) دوام دوستی ها

د) جاودانگی و رستگاری

الف) تکامل ایمان

الف) تکامل ایمان

ایمان هر شخصی پس از طی مراحلی و با تحمل سختی و تلاش های او در انجام کارهای نیک به سوی کمال می رود، اما برخی از اعمال در کامل شدن ایمان انسان تأثیر به سزایی دارد. امام صادق علیه السلام از قول پدرش می فرماید:

أَربَعٌ مَن کُنَّ فیهِ کَمُلَ ایمانُهُ و انْ کانَ مِن قَرْنه الی قَدِمِهِ ذُنُوبًا لَم ینقُصهُ ذلک و هُو الصِّدقُ و أداءُ الامانهِ و الحَیاءُ و حُسنُ الخُلق؛ چهار ویژگی در افراد سبب کامل شدن ایمان آنها است و اگر سر تا پای وجودشان را گناه گرفته باشد، خللی در ایمانشان ایجاد نمی شود، راست گویی، امانت داری، حیاء و خوش خویی.(۱) حضرت علی علیه السلام نیز شخصِ امین را دارای کامل ترین درجه ایمان می داند. ایشان در کلام گهرباری می فرماید: «أَفضَلُ الأیمانِ الأَمانه؛ امانت داری بالاترین درجه ایمان است».(۲)

ب) جلب روزی و ثروت

ب) جلب روزی و ثروت

زمینـه هـای جلـب روزی برای شـخص امـانت دار بیشـتر از دیگران است؛ زیرا انسـان هـای امین بین مردم از اعتمـاد و اعتبـار بالا-یی برخوردارند و در حقیقت

۱- وسائل الشیعه، ج ۹، ص ۷۰.

۲- علی بن محمد واسطی، عیون الحکم، ص ۱۱۸.

ص: ۵۱

شریک مال مردم خواهند بود. امام صادق علیه السلام فرمود: «عَلیکَ بِصدقِ الحَدیثِ وَ أداءِ الامانَهِ تَشرکُ النّاسَ فِی أموالهم؛ بر تو باد راست گویی و اداء امانت در این صورت شریک مال مردم می شوی».(۱)

شخصی به محضر امام صادق علیه السلام عرض کرد: «زنی در مدینه به آرایش بانوان و دختران اشتغال دارد و ما کسی را مثل او سراغ نداریم که رزق و روزی از هر سو برایش ریزان باشد.» امام صادق علیه السلام فرمود: «إنَّها صَدَقَتَ الحدیثَ و اَدَت الامانه و ذلک یجلبُ الرِزقَ؛ او راست می گوید و امانت دار است و همین کار سبب جلب روزی است».(۲)

ج) دوام دوستی ها

ج) دوام دوستی ها

امانت داری از تنش ها و بدبینی ها جلوگیری می کند. اگر کسی این خصلت را در فردی مشاهده کند، به دوستی با او مایل می گردد؛ زیرا در تمام حالات به وفاداری و تعهد آن شخص به پیمان ها اطمینان کامل دارد.

د) جاودانگی و رستگاری

د) جاودانگی و رستگاری

خداوند متعال در قرآن یکی از اوصاف مهم مؤمنان را امانت داری برمی شمارد. امانت داری سبب رستگاری و جاودانگی در نعمت های الهی و بهشت رضوان است: «وَالَّذِینَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ اولئکَ هم الوارثون الَّذِینَ یَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِیهَا خَالِدُونَ؛ و آنان که به امانت ها و عهد و پیمان خود کاملاً وفا می کنند کسانی که بهشت را ارث می برند. آنها در آن بهشت جاودان هستند». (مؤمنون: ۸ و ۱۱)

امانت داری آثار فردی و اجتماعی فراوانی دارد که برای جلوگیری از طولانی شدن مطلب به همین میزان بسنده می کنیم و فقط به بیان عنوان

۱- بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۱۷۶، ج ۷۵، ص ۱۱۷.

۲- وسائل الشیعه، ج ۱۹، ص ۶۸.

ص: ۵۲

بعضی از آنها می پردازیم. خیر و سلامت، راستی و درستی، امنیت در روز جزا، رهایی از دوزخ، شکوفایی اقتصاد، عزت اجتماعی، جلوگیری از فقر، و نظایر آن از جمله آن آثار هستند.

نتیجه بحث آثار و فواید

اشاره

نتیجه بحث آثار و فواید

آثار و فوایـد امانت داری، تنها به این موارد خلاصه نمی شود. در این بخش اجمالاً گفته شد که تقویت ایمان و گسترش دین داری از طریق پای بنـدی به رعایت امانت ها و برخورداری از عزت اجتماعی، در سایه امانت داری به دست می آیـد. در نتیجه، جامعه ای همراه با آسایش، امنیت و سلامت خواهیم داشت که انسان های امانت دار و متعهد آن را ایجاد کرده اند.

عوامل بروز خیانت

عوامل بروز خیانت

چند عامل می تواند در ایجاد خیانت مؤثر باشد:

۱. ضعف ایمان و عقیده و توجه نکردن به اینکه کلید حل مشکلات در دست قدرت خداوند متعال است (توحید افعالی)؛

۲. غلبه هوا و هوس و دنیاپرستی و چیره شدن حرص و طمع بر انسان؛

۳. توجه نکردن به پی آمد شوم خیانت در زندگی مادی و معنوی افراد؛

۴. رها کردن تلاش برای رسیدن به اهداف از راه های درست و منطقی؛

۵. چشم و هم چشمی و خود کم بینی، همچنین روی آوردن به اشرافی گری فراتر از توان مالی افراد.

اقسام خیانت

اشاره

اقسام خیانت

زیر فصل ها

۱. خیانت به خدا و رسول

۲. خیانت به مردم

۱. خیانت به خدا و رسول

۱. خیانت به خدا و رسول

در سوره انفال آیه ۲۷ صریحاً از خیانت به خدا و رسول و امانت ها نهی شده است:

ص: ۵۳

یَا أَیُّهَا الَّذِینَ آمَنُواْ لاَ تَخُونُواْ اللّهَ وَالرَّسُولَ وَتَخُونُواْ أَمَانَاتِکُمْ وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ؛ ای کسانی که ایمان آورده اید به خدا و پیامبر او خیانت مکنید و [نیز] در امانت های خود خیانت نورزید و خود می دانید [که نباید خیانت کرد].

برخی امانت ها منحصراً مربوط به خالق هستی است؛ یعنی امانت گذار آنها خداوند متعال است مثل احکام شرعی و برخی دیگر مربوط به رسول خداست مثل سیره آن حضرت.

گروه بسیاری از امانات هم مربوط به مردم است که خیانت در آنها به خیانت به خدا و رسول برمی گردد. امام باقر علیه السلام می فرماید: «خیانت به خدا و رسول همان نافرمانی ایشان است. هر انسانی امانت دار فرایضی است که خداوند بر او واجب کرده است».(۱)

۲. خیانت به مردم

اشاره

۲. خیانت به مردم

خیانت در میان مردم مصادیق فراوانی دارد. خیانت در هر چیزی که ارزشمندتر باشد، تنفر بیشتری از شخص خائن در جامعه ایجاد می کند و در نظام حقوقی خیانت کار با توجه به ارزش آن شیء جزا داده می شود.

خیانت به مردم دارای اقسامی است که آنها را برمی شماریم:

الف) خیانت در اموال

الف) خیانت در اموال

خیانت در امانت هایی که در اختیار انسان قرار می گیرد، چندگونه است:

۱. تعدی در امانت؛ به معنی دست درازی و تصرف کردن در مال، بدون اجازه صاحب آن؛

۱- محمد محمدی ری شهری، میزان الحکمه، ج ۴، ص ۱۵۸۹.

ص: ۵۴

۲. کوتاهی کردن در حفظ اموال دیگران؛

۳. سهل انگاری در رد امانت؛ وظیفه امانت داری ایجاب می کند که به محض مطالبه صاحبان اموال، هرچند که کافر باشند و در هنگام ترس از تلف شدن مال، در کوتاه ترین زمان امانت را به صاحبش برگرداند؛

۴. خیانت به بیت المال؛ از نظر شرع و عرف این نوع خیانت از بدترین انواع آن است؛ زیرا خائن در اینجا در حق همه افراد جامعه ظلم کرده است. بنابراین، در مقام رفع ظلم باید حق همه کسانی که در آن مال شریک بوده اند، بازگردانده شود. اگر خیانت در اموال عمومی رایج شود، جامعه دچار تزلزل و هرج و مرج می گردد و هیچ کس در چنین جامعه ای به سعادت نخواهد رسید.(۱)

ب) افشای رازها

ب) افشای رازها

هر آنچه به صورت راز و سخنان محرمانه در اختیار افراد قرار می گیرد، امانت است و در صورت خیانت از نظر حقوقی جرم به حساب می آید و برای آن مجازات وضع شده است. حضرت علی علیه السلام می فرماید: «مَن اَفشَی سِرّاً استودَعَهُ فقدخان؛ هر کسی سرّی را فاش کند که به او سپرده شده، پس به تحقیق خیانت کرده است».(۲)

ج) خیانت به اعضای بدن

ج) خیانت به اعضای بدن

هر چیزی که خداوند حکیم برای زندگی بشر در این جهان آفریده، امانتی است که انسان ها باید به نحوی شایسته از آن بهره برند. برای مثال، چشم که یکی از حساس ترین اعضای بدن است، وظیفه درست دیدن را بر عهده دارد.

۱- ناصر مکارم شیرازی، اخلاق در قرآن، ج ۳، ص ۱۹۵.

۲- غرر الحکم و درر الحکم، ج ۵، ص ۲۶۸.

ص: ۵۵

می تواند چیزهایی را که مجاز به دیدن شان است، ببیند، استفاده کند و لذت ببرد، اما بسیاری به جای استفاده صحیح از این امانت، آن را در راه های نادرستی به کار می برند که در قرآن از آن به خیانت چشم تعبیر می شود: «یَعْلَمُ خَائِنَهَ الْأَعْیُنِ وَمَا تُخْفِی الصُّدُورُ؛ او چشم هایی را که به خیانت می گردد و آنچه را در سینه ها پنهان می ماند، می داند». (غافر: ۱۹)

به طور کلی، تمام مصادیق امانت می تواند به خیانت مبتلا شود. برای مثال همچنان که در بحث امانت داری، مناصب حکومتی از مصادیق امانت به شمار می آمدند، اگر این افراد (حاکمان و متصدیان) مسیر ظلم را در پیش بگیرند، از مصادیق خیانت در امانت خواهد بود و می توان آن را در بحث خیانت ورزی، مثلاً تحت عنوان «خیانت در مناصب حکومتی» بررسی کرد.

آثار خیانت

اشاره

آثار خیانت

زیر فصل ها

۱. عدم اعتماد افراد به یکدیگر

۲. خیانت مقدمه جنایت

۳. خیانت عامل افزایش هزینه ها

۴. افزایش دو رویی در جامعه

۵. نابودی اقتصاد

۶. سستی در دین

۷. خواری و تلخ کامی

۸. فقر و تنگ دستی

۱. عدم اعتماد افراد به یکدیگر

۱. عدم اعتماد افراد به یکدیگر

با وجود صفت ضد اخلاقی خیانت، اعتماد از جامعه رخت برمی بندد و دیگر هیچ کس معتمد دیگری نخواهد بود. ازاین رو،

اضطراب و نگرانی بیش از حدی بر اجتماع حاکم می شود. اصل اولیه، در عرف امانت دار بودن افراد است، ولی اگر خیانت ورزی گسترش یابد و عادی شود، بنای امانت داری به اصل اولی خیانت در امانت بدل می شود و این یعنی اعتماد نکردن افراد به یکدیگر. در این صورت، هیچ سنگی روی سنگ بند نمی شود و کارها به انجام نمی رسند.

ص: ۵۶

۲. خیانت مقدمه جنایت

۲. خیانت مقدمه جنایت

خیانت، دلیل بسیاری از جرایم و حوادث تلخ است که در جامعه رخ می دهند. در جامعه ای که اموال مردم محترم شمرده شود و همه خود را ملزم به رعایت حقوق دیگران بدانند، دیگر دزدی، قتل و غارت، تجاوز این گونه جرم ها وجود نخواهد داشت.

۳. خیانت عامل افزایش هزینه ها

۳. خیانت عامل افزایش هزینه ها

اگر در جامعه ای خیانت رواج یابد، هزینه های بسیاری صرف جلوگیری از پی آمدهای مخرب آن می شود؛ زیرا مسئولان و مدیران دستگاه ها، به شرط سلامت، ناچارند برای نظارت بیشتر بر زیر مجموعه ها، در بخش های مختلف بازرسانی بگمارند و افرادی نیز موظف به تحقیق درباره همین بازرسان شوند. اگر این نظارت بخواهد در کل جامعه ایجاد و تقویت شود، نیرو و هزینه بسیاری را باید صرف این امور کرد.

۴. افزایش دو رویی در جامعه

۴. افزایش دو رویی در جامعه

خائنین در امانت نفاق رفتاری دارند. درکلام رسول خدا صلی الله علیه و آله خیانت از نشانه های منافقین شمرده شده. ایشان می فرماید: «نشانه های منافق سه چیز است. اگر سخنی بگوید، دروغ است، هنگامی که وعده می دهد خلاف می کند و هنگامی که امانت دار شمرده شود خیانت می کند».(۱)

۵. نابودی اقتصاد

۵. نابودی اقتصاد

در گذشته، رابطه امانت داری و رزق و روزی (اقتصاد) بسیار تنگاتنگ بود. مردم افراد امین را انتخاب می کردند، اشیا و اموال گران بهای خود را به آنان

۱- مسلم نیشابوری، صحیح مسلم، ح۸۹.

ص: ۵۷

می سپردنـد و خود به دنبـال کسب روزی و تجارت می رفتنـد. بازار تجارت نیز با وجود انسان های امین و اعتماد افراد به یکـدیگر، رشـد می کرد. به دلیل همین اعتماد، کالاهای خود را در اختیار تاجر قرار می دادنـد تا با آنها داد و سـتد کنـد و سود به دست آمده بین افراد تقسیم می شد. در دنیای تجارت و اقتصاد امروز نیز کم و بیش این گونه است.

اگر امانت داری، جای خود را به خیانت ورزی و بی اعتمادی بدهـد، اساس تجارت و اقتصاد به کلی ویران می شود. به این نحو که هیـچ کس خود را ملزم به اجرای قراردادهایی نمی داند که با دیگران منعقد می کند. برای نمونه اگر پس از معامله چیزی قیمت آن افزایش یابـد و در این زمان فروشـنده بگویـد، من کالایم را به قیمت روز می فروشم؛ یعنی به عهـد خود وفادار نمی مانـد. یا مشتری زمان کاهش قیمت، زیر بار قیمت هنگام خریـد نمی رود. روابط اقتصادی بر اساس اعتماد و پای بنـدی به تعهدها انجام می پذیرد و در صورت شکستن عهدها و خیانت به آنها پایه های اقتصاد که بر این قراردادها استوار است، سست و لرزان می شود.

۶. سستی در دین

۶. سستی در دین

حضـرت رسـول اکرم صـلی الله علیه و آله می فرمایـد: «لَیسَ مِنّا مَن أَخلَـفَ الأمـانه؛ از مـا نیست کسـی که در امـانت راه نـادرستی بپیماید».(۱)

در جایی دیگر می فرماید: «لَیسَ مِنّا مَن اَحقَرَ الامانه؛ از ما نیست کسی که امانت مردم را سبک بشمارد».(۲)

۱- وسائل الشیعه، ج ۱۳، ص ۲۱۹.

۲- ملامحسن فیض کاشانی، الوافی، ج ۳، ص ۲۱۲.

ص: ۵۸

آن گـاه که انسـان به سـبب خیـانت در امانت از مسـیر درست خارج و از شاهراه عـدالت دور شود، صورت کریه این انحراف باعث ابتلای او به نفاق می شود که نتیجه اش کفر و بی ایمانی است. نمونه تاریخی آن، داسـتان برصـیصای عابـد است. او که عمری را به عبادت گذرانـده بود و مسـتجاب الدعوه شده بود؛ ولی به دلیل خیانتی که در امانت الهی مرتکب شد، دچار نفاق گشت و در وادی کفر سقوط کرد. مرکبش حق را فهمید، ولی او نتوانست آن را درک کند.(۱)

۷. خواری و تلخ کامی

۷. خواری و تلخ کامی

حضرت علی علیه السلام در فرازی از نامه اش به یکی از کارگزاران مالیاتی می فرماید:

کسـی که امانت را سبک شمارد، به خیانت دچار شود و جان و دین را از خیانت پاک نکند. در این سرا، درِ خواری و رسوایی را به روی خود گشوده است و در سرای دیگر خوارتر و رسواتر می شود.(۲)

۸. فقر و تنگ دستی

۸. فقر و تنگ دستی

خیـانت در امانت آتشـی بنیان سوز است که ریشه جامعه خیانت پیشه را می سوزانـد و سـبب فقر و تنگ دستی می شود. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در این باره می فرمایـد: «خیانت، ماننـد دزدی و میگساری و زناست که به هر خانه ای در آیـد، آن را ویران می کند و از هر نوع برکتی محروم می سازد».(۳)

روشن تر از این حدیث، کلام حضرت علی علیه السلام است که می فرماید: «الخیانه تَجلِبُ الفَقر؛ خیانت تنگ دستی می آورد».(۴)

۱- مستدرک الوسائل، ج ۲، ص ۵۰۵.

۲- شرح غررالحکم و دررالکلم، ج ۶، ص ۳۲۷.

۳- بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۱۷۰.

۴- نهج البلاغه، نامه ۲۶، ص ۸۸۴ .

ص: ۵۹

نتیجه بحث در پی آمدهای خیانت ورزی

نتیجه بحث در پی آمدهای خیانت ورزی

خیانت نیز مانند هر آلودگی اخلاقی و عملی دارای زمینه بروز است. برای مقابله با آن، بهترین راه سد کردن مسیر آلودگی از سرچشمه است. در ابتدا باید بدانیم، چگونه افراد در معرض این پلیدی قرار می گیرند تا در مرحله بعد بتوان آن را از مسیر صحیح بررسی کرد و با تجویز راه کارهای مؤثر این آفت را خشکاند.

با وجود عوامل گوناگون بروز خیانت، این تهدید وجود دارد که هر فردی و به تبع آن، جامعه منحرف شود. به نظر می رسد فرهنگ سازی مناسب بهترین روش برای پیشگیری از این چالش اخلاقی- اجتماعی است.

خیانت مانند امانت، مصادیق بسیاری دارد که شناخت آنها به درک بهتر مفهوم خیانت کمک می کند. در نتیجه، با توجه دادن به عواقب خیانت ورزی در همه اقسامش و ارایه راه کارهای پیشگیرانه، می توان بین جامعه و خیانت، فاصله ایجاد کرد.

ص: ۶۰

ص: ۶۱

فصل پنجم: راهکارهای رسانه ای

اشاره

فصل پنجم: راهکارهای رسانه ای

در این فصل به بیان راهکارها و پیشنهادها برای برنامه سازی درباره امانت داری و خیانت ورزی پرداخته می شود. این راهکارها در قالب ها و شکل های مختلف بیان می شود که به طور کلی به دو دسته: راهکارهای برنامه ای و راهکارهای دراماتیک یا نمایشی تقسیم می شوند که هر کدام از آنها در تهیه و تولید برنامه ها استفاده می شود و طراحی و تولید محتوا با مضامین خاص در زمینه مورد بحث می انجامد و به دلیل جایگاه ویژه ای که این گونه مفاهیم در ساختار و شاکله نظام خانواده و اجتماع دارد، بدیهی است که طراحی و تولید برنامه ها باید توسط خبرگان و متخصصان رسانه انجام گیرد تا اهداف پژوهش حاصل شود و در جامعه شاهد ترویج و توسعه فضایل اخلاقی از جمله امانت داری باشیم.

نکته دیگر اینکه پیشنهادهای مطرح شده در این فصل، تنها بیان الگو و نمونه و نقشه راه حرکت در مسیر برنامه سازی درباره موضوع پژوهش است

ص: ۶۲

و نبایـد به آنهـا به عنوان راهکـار آسـان سـازی کـار برای برنـامه سـازان و کمـک به سـطحی نگری در سـاخت برنـامه های معارفی نگریسـته شود، بلکه در جهت پربـار شـدن و تنوع گرایی و کارآمـدی شـیوه هـای تولیـد برنامه ها در رسانه ملی می تواننـد اسـتفاده شوند.

۱. در حوزه محتوایی برنامه ها

اشاره

۱. در حوزه محتوایی برنامه ها

زیر فصل ها

الف) الگوسازی و شناساندن اسوه های امین در حوزه های مختلف

ب) توجه دادن مخاطبان به اهمیت و ارزش امانت داری

ج) تبیین آثار امانت داری و پی آمدهای خیانت ورزی

د) آموزش های عملی امانت داری

ه) بیان احکام فقهی امانت داری

الف) الگوسازی و شناساندن اسوه های امین در حوزه های مختلف

اشاره

الف) الگوسازی و شناساندن اسوه های امین در حوزه های مختلف

تأثیر الگو و نقش پذیری انسان از آن امری طبیعی است که از غریزه تقلید سرچشمه می گیرد. حس تقلید یکی از نیرومندترین غرایز بشـری است که در سـرشت هر انسـانی نهـاده شـده است و در صورت هـدایت صـحیح دسـتاوردهای ریشه دار و سودمنـدی را برای شخص در پی دارد. در حقیقت، وجود غریزه تقلیـد، زمینه سـاز تأثیر الگوهاست. از شاخص ترین ویژگی های مکتب تربیتی اسـلام، ارایه الگوهای کاملی برای پیروان خود است که مظهر جلال، جمال و کمال حضرت حق هستند.

یکی از شیوه های تربیتی قرآن، شناساندن اسوه است، بر خلاف دیگر مکاتب تربیتی که در آن الگوی روشن و کاملی از انسان های خودسـاخته و ایـدئال برای عرضه به مردم وجود نـدارد. از منظر آیین وحیانی اسـلام، رسول اکرم صـلی الله علیه و آله بارزترین الگو برای مسـلمانان است. خداوند در این زمینه می فرماید: «لَقَدْ کانَ لَکُمْ فی رَسُولِ اللّهِ أُسْوَهٌ حَسَـنَهٌ؛ مسلماً برای شما در زندگی رسول خدا سرمشق خوبی است». (احزاب:۲۱)

هر چقـدر مسـلمانان بیشـتر از آن حضـرت پیروی کننـد و در اخلاـق و رفتـار و کردار به آن بزرگوار تأسـی جوینـد، بیشتر به کمـال نزدیک خواهند شد.

ص: ۶۳

یک در قرآن

یک در قرآن

۱. انبیا: وقتی خداونـد متعال می خواهـد پیامبران را به مردم معرفی کند تا نبوت آنان را بپذیرند، بر صـفت امین بودن آنها تأکید می کند. برای نمونه، در پنج آیه از سوره شـعرا برای شـناساندن پیامبران چنین می فرماید: «إِنِّی لَکُمْ رَسُولٌ أَمِینٌ؛ من برای شـما فرسـتاده ای امین و درستکار هستم».

۲. درباره حضرت یوسف علیه السلام : یک بار امانت داری ایشان را در زمینه عفت و ناموس، (یوسف: ۲۳) و بار دیگر امانت داری ایشان را از نظر مالی بیان می کند». (یوسف: ۵۵)

۳. حضـرت موسـی علیه السـلام : خداوند متعال در بیان قصه حضـرت موسـی علیه السـلام ، زمانی که از ظلم فرعون می گریخت تا اینکه به وادی مَـدین رسـید و با دختران شـعیب برخورد کرد، نکاتی را بیان می فرماید که یکی از مهم ترین آنها بحث امانت داری حضرت موسی علیه السلام است. (قصص: ۲۶)

دو در سیره نبوی

دو در سیره نبوی

یکی از مهم ترین ویژگی هـای رسـول خـدا صـلی الله علیه و آله امـانت داری است که دوست و دشـمن آن را پـذیرفته بود و به آن اعتراف می کرد. او در امـانت داری نه تنهـا سـرمشق مسـلمانان، بلکه الگوی همه انسان ها بود. ایشان نه تنها خود چنین بود، بلکه به یاران خویش با این ویژگی ارزش می داد و امانت داری و راست گویی را سرلوحه برنامه هایش قرار می داد. در داستان لیله المبیت داریم که پیامبر اکرم صـلی الله علیه و آله در شب هجرت از مکه به مـدینه، به امیرالمؤمنین، علی علیه السـلام فرمان می دهـد، امانت هایی را که از کافران مکه نزد آن حضرت مانده است، در زمان مناسب به صاحبانش برگرداند و یا در جنگ خیبر که در سال هفتم هجرت رخ داد، لشکر اسلام به دلیل طولانی شدن جنگ، برای تأمین آذوقه

ص: ۶۴

در تنگنا قرار گرفت. در این زمان، چوپانی یهودی برای تشرف به اسلام به محضر پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله رسید و گوسفندانش را که به یهودیان داخل قلعه متعلق بود، در اختیار ایشان قرار داد، اما پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله با اینکه به یک گوسفند آن گله هم نیازمند بود، به چوپان فرمود: «در دین ما خیانت در امانت جایز نیست. این گله را به صاحبانش برگردان، سپس به ما ملحق شو».

سه در روش ائمه معصومین علیهم السلام

سه در روش ائمه معصومین علیهم السلام

حضرت علی علیه السلام که از یاران صدیق و باوفای پیامبر صلی الله علیه و آله است با تأسی به آن حضرت چنان امانت داری را سرلوحه برنامه های خود قرار داده بود که امام صادق علیه السلام در پیام خود به عبدالله بن ابی یعفور بر این نکته تأکید می کند و می فرماید:

ای عبدالله دقت کن در آن چیزی که حضرت علی علیه السلام را نزد رسول خدا سرافراز کرد و به آن مقامات عالی رساند. پس تو هم آنها را برای خودت لازم بدان و شخصیت خویش را به آن صفات زیبا بیارای. بدان مطمئناً علی علیه السلام نزد پیامبر به آن درجه و عظمت نرسید، مگر با راستی و امانت داری.(۱)

به عنوان نمونه برخورد حضرت با دخترش به قدری شدید بود که ایشان اعتراض کرد و گفت: «پدر جان، من این گردن بند را از بیت المال امانت گرفته ام.» در جواب حضرت می فرماید: «چون عاریه گرفته ای با تو چنین برخوردی کردم. اگر غیر از این بود دستت را به دلیل سرقت از بیت المال قطع می کردم». و یا در برخورد با برادرش عقیل؛ وقتی مقداری بیش از سهم خود از بیت المال طلب می کند، ناراحت می شود و قطعه ای آتش به صورت

۱- وسائل الشیعه، ج ۱۹، ص ۶۷.

ص: ۶۵

برادر نزدیک می کند. عقیل متحیر می شود و علت را می پرسد. حضرت می فرماید: «تو از اندکی حرارت فرار می کنی، چگونه است که مرا به آتش جهنم فرا می خوانی؟!»

امانت داری و امام سجاد علیه السلام : به قدری امانت داری در نزد ایشان اهمیت دارد که به ابوحمزه ثمالی می فرمایند:«فَوَ الَّذی بَعثَ مُحمّداً صلی الله علیه و آله بِالحَقِّ نَبیّاً لَو اَنّ قاتِلَ الحُسینِ بنِ علی علیهم السلام ائِتمَنَنی عَلَی السَّیفِ الَّذی قَتَلَهُ بِهِ لَأَدَّیتُهُ الیه؛ پس قسم به آن کسی که محمد صلی الله علیه و آله را به حق مبعوث ساخت، اگر قاتل حسین بن علی علیه السلام شمشیری که با آن او را به شهادت رسانده است، به من امانت بسپارد و از من باز ستاند، هر آینه آن را به او بر می گردانم».(۱)

چهار در روش علمای بزرگ دین

چهار در روش علمای بزرگ دین

به حکایت های فراوانی از زندگی علما می توان پرداخت که زندگی دشواری دارند و از نظر مالی در تنگنا هستند. گاهی اوقات نان خشکی هم پیدا نمی کنند که خود و خانواده شان را سیر کنند، حال آنکه اموال فراوانی از بیت المال و خمس و زکات نزد آنها به امانت گذاشته شده است.

در همین رابطه در شرح احوال شیخ انصاری آمده است: روزی که ایشان از دنیا رفت، با آن ساعتی که به صورت یک طلبه فقیر دزفولی وارد نجف شد، از نظر مالی هیچ فرقی نکرده بود. ایشان مانند فقیرترین مردم و در خانه ای کوچک و ساده زندگی می کرد. روزی فردی به ایشان گفت: آقا! شما خیلی هنر می کنید که این همه وجوهات به دستتان می رسد و هیچ تصرفی در آن نمی کنید. شیخ در پاسخ گفت: چه هنری کرده ام؟ آن شخص پاسخ داد: چه هنری از این بالاتر که این همه پول از خمس و زکات نزد شماست و شما این گونه زندگی می کنید؟

۱- شیخ صدوق، امالی، ص ۳۱۹.

ص: ۶۶

شیخ انصاری فرمود: کار مهمی نکرده ام. ما امین مردم هستیم و نمی توانیم از وجوهات و اموالی که به دست ما سپرده می شود، نفع شخصی ببریم.(۱)

پنج در زندگی انسان های بزرگ

پنج در زندگی انسان های بزرگ

۱. در این زمینه می توان از زندگی پهلوانان ایران زمین حکایت های فراوانی را به تصویر کشید که برای مخاطب جذاب باشد و جنبه الگوسازی داشته باشد. از جمله می توان به پهلوانانی مانند پوریای ولی، جهان پهلوان تختی و حتی پهلوانان زمان ما اشاره کرد.

۲. سرداران شهید دفاع مقدس از جمله بزرگانی هستند که می توان از روش آنها در مواجه با بیت المال و دیگر مواردی بهره گرفت که در بحث امانت داری مطرح است. مانند داستان آن بسیجی که داوطلب رفتن روی مین می شود تا معبری را باز کند و گردان به سلامت از آنجا بگذرد. پس از چند قدم می ایستد و به عقب می نگرد. بعضی گمان می کنند چون کم سن و سال است، ترسیده، ولی او خم می شود و پوتین ها را از پا در می آورد و به دوستش می دهد و با لبخند می گوید: «این پوتین ها را تازه از انبار تحویل گرفته ام، هنوز نوست حیف است روی مین پاره پاره شوند».

۳. مطرح کردن زندگی بزرگ مردانی که در همین دوران در اداره ها و نهادها، در پست های گوناگون مشغول به کارند و به هیچ قیمتی حاضر نیستند خیانت کنند و دروغ بگویند.

ب) توجه دادن مخاطبان به اهمیت و ارزش امانت داری

ب) توجه دادن مخاطبان به اهمیت و ارزش امانت داری

۱. به تصویر کشیدن زندگی پستچی، درحالی که با مشکلات زندگی شخصی اش دست و پنجه نرم می کند. گاهی به یاد آوردن قسط های

۱- نک: سیمای فرزانگان، ص۴۵۷.

ص: ۶۷

عقب افتـاده وام او را می آزارد، گـاه یـادآوری بـدهی اش به مغازه سـر کوچه و گاهی هم به یاد آوردن شـهریه دختر دانشـجویش، افکار او را مشوش می کند. با این حال در کار خود کاملاً دقت دارد، مبادا به امانت ها آسیب برسد.

۲. به تصویر کشیـدن زنـدگی مسئول موسـسه مـالی اعتبـاری که بعـد از خیـانت در امـانت مسـئولیت، محـاکمه و از اعتبـار و وجهه اجتماعی او بسیار کاسته و حتی بین دوستان و فامیل با او به گونه دیگری برخورد می شود؛ تا جایی که از کارش متنفر شده و اظهار پشیمانی می کند.

۳. به تصویر کشیدن زندگی پر خیر و برکت و آرام فردی که امانت دار است و در مقابل آن، زندگی پراضطراب و نا آرام شخصی که قصد خیانت دارد.

۴. تولیـد کلیپ و فیلم های کوتاه از خوشـحالی کودکی که پـدرش به دلیل خدمت صادقانه و امانت داری، مسـتحق دریافت پاداش ویژه ای می شود. نشان دادن شور و شادمانی کودک همراه با افتخار به پدر و احساس سر بلندی او پیش دوستانش.

۵. احادیث مربوط به امانت داری به صورت زیرنویس و یا در میان برنامه ها پخش شود. مثل: امام موسـی کاظم علیه السـلام فرمود: «زمینیان تا آن گاه که به یکدیگر مهر می ورزند و امانت را پاس می دارند مورد رحمت خدای سـبحان هستند.»(۱) امام صادق علیه السـلام می فرماید: «بر شما باد به ورع، اجتهاد و امانت داری.»(۲) پیامبر صـلی الله علیه و آله فرمود: «امانت ها را باز گردانید، هرچند به کُشندگان پیامبران».(۳)

۱- جوادی آملی، مفاتیح الحیاه، ص۵۲۲.

۲- جوادی آملی، مفاتیح الحیاه، ص۵۲۲.

۳- جوادی آملی، مفاتیح الحیاه، ص۵۲۲.

ص: ۶۸

ج) تبیین آثار امانت داری و پی آمدهای خیانت ورزی

ج) تبیین آثار امانت داری و پی آمدهای خیانت ورزی

در این زمینه می توان با استفاده از آیات و روایات گوناگون و خاطره ها و نظرهای بزرگان دین و تجربه های شخصی، آثار و فواید بی شمار امانت داری را بررسی کرد و به مسئولان، مدیران، جوانان، زنان و مردان جامعه اسلامی ارایه داد.

بر اساس روایات، برخی از فواید امانت داری عبارتند از: حاکم شدن فضای اعتماد به یکدیگر، گسترش امنیت و آسایش در جامعه، تحکیم جایگاه اجتماعی افراد، داشتن زندگی شاد و نشاط آور، کامل شدن ایمان و فضایل اخلاقی، محبوبیت نزد خدای متعال، رسیدن به سرچشمه فضایل، تقویت اعتماد به نفس و آرامش وجدان، هماهنگی با انبیا و اولیا، مأیوس شدن شیطان، امنیت در روز قیامت و ایجاد وحدت و همدلی که اساساً بدون شناخت منافع و آثار یک عمل خیر، انجام آن مقدور نیست. زیرا انسان انگیزه ای برای آن نخواهد داشت. مولای متقیان، علی علیه السلام فرمود: «مَن لَم یَعرفْ مَعرفةَ الخیرِ لم یَقدِر عَلَی العَمَلِ به؛ هر کس بهره اعمال نیک را نداند، بر انجام آن قادر نخواهد بود».(۱)

د) آموزش های عملی امانت داری

د) آموزش های عملی امانت داری

در میان شیوه های تربیتی، آموزش عملی بهترین روش تعلیم و تربیت است. پند و اندرزی که از راه گوش به قلب انسان راه می یابد قطعاً مؤثر است، ولی اثرش محدود و موقتی است. بدین جهت اگر رسانه در نقش مربی، فقط به موعظه بسنده کند، تأثیری بر مخاطب نخواهد گذاشت، ولی اگر بتواند در غالب برنامه های مناسب (گفتاری، شنیداری و دیداری) مفاهیم اخلاقی مانند

۱- غررالحکم و دررالکلم، ح ۹۰۰۹.

ص: ۶۹

امـانت داری را به مخاطبـان منتقـل کنـد، اثری مانـدگار در آنها می گـذارد و مؤثرترین انگیزه را برای عمل به آن فضایل ایجاد می کند.

راز مـوفقیت رسـول اکرم صـلی الله علیـه و آله و پیشوایـان معصـوم علیهم السـلام در تربیت انسـان هـا را می تـوان در همین حقیقت جست. پیـامبر اسـلام قبل از بعثت در مکه بر اثر عملکرد شایسـته در زمینه امانت داری، به لقب امین شـهرت یافت. ایشان در سـخت ترین بحران های زنـدگی، زمانی که حتی جان مبارکش در خطر بود و قصد مهاجرت به مدینه را داشت، علی علیه السـلام را مأمور کرد امانت ها را به صاحبانشان برگرداند، گرچه آنان دشمن او بودند.

قرآن از پیـامبران الهی با لقب امین یاد می کنـد. نمونه های فراوانی در سـیره عملی اهل بیت علیهم السلام در این زمینه وجود دارد. بنابراین، سرمشق عملی رهبران جامعه، مدیران ارشد، مربیان و معلمان، تأثیر ماندگاری در تقویت روحیه امانت داری دارد.

ه) بیان احکام فقهی امانت داری

ه) بیان احکام فقهی امانت داری

۱. در گفت وگوها به سیره اهل بیت علیهم السلام و علما در مواجهه با امانت اشاره شود؛

۲. استفاده از تأکید اهل بیت علیهم السلام در روایات فراوان و سرزنش خیانت کار، با عبارات سنگین؛

۳. نشان دادن سیره و روش علما و بزرگان دین در رابطه با بیت المال که به صورت امانت نزد آنها بوده است؛

۴. تولید برنامه های بیان احکام که در آنها احکام مصادیق امانت داری مانند احکام امانت مسئولیت، احکام اموال عمومی و احکام خیانت ورزی بیان می شود؛

۵. در فیلم ها و سریال ها با واژه های خاصی، هنرپیشه ها یا امام جماعت مسجد، این احکام را به دیگران گوشزد کنند.

ص: ۷۰

۲. در حوزه ساختاری برنامه ها

اشاره

۲. در حوزه ساختاری برنامه ها

زیر فصل ها

الف) استفاده از هنر

ب) تکرار و مداومت داشتن بر موضوع

ج) توجه ویژه به کودکان به عنوان تأثیرپذیرترین گروه مخاطبان

د) استفاده از محیط خانواده

ه) شخصیت پردازی مناسب

و) داستان های کوتاه اثربخش

ز) تحول زایی فضیلت امانت داری در افراد

ح) دیالوگ ها و رفتارهای اثربخش و مناسب

ط) طراحی صحنه و لوکیشن

ی) مستندسازی

ک) مسابقه و سرگرمی

ل) استفاده از آنونس ها و پیام های تبلیغی

م) استفاده از برنامه های فکاهی و طنز

ن) طراحی برنامه های عروسکی (استفاده از شخصیت های عروسکی خلق شخصیت های عروسکی)

س) نمادسازی

ع) تهیه سرودها و آوازهای شاد و جذاب با موضوع امانت داری

ف) تهیه و ساخت برنامه هایی با موضوع کارگاه های آموزش عملی مفاهیم اخلاقی

الف) استفاده از هنر

الف) استفاده از هنر

انسان طبیعتاً از هنر لذت می برد و از شیوه های متنوع و جدید نیرو می گیرد. چه زیباست برای انتقال و آموزش صفات نیک از روش های هنری غیر مستقیم بهره بگیریم. به کارگیری هنر و شیوه های جدید، در قالب فیلم، کارتون، تئاتر، نقاشی، خط، مسابقه، معما، شعر و سرود، برنامه های رایانه ای و نظایر آن می تواند ما را در ترویج آموزه های دینی و اخلاقی یاری کند.

اگر به جای برنامه های کم فایده، پرحجم و گاهی زیان بار هنری، تلویزیونی و سینمایی، بازیگران و هنرپیشه ها در نقش انسان های امین و درستکار، البته با پشتوانه قوی دینی و عملی ظاهر شوند، یقیناً در وجود تمام مردم به ویژه نوجوانان، نفوذ کنند و آنها این ویژگی های اخلاقی و معنوی را می پذیرند. اگر برنامه های هنری با سوژه های مثبت و شیوه های درست تربیتی، تنظیم و اجرا شود، ضمن بیان وقایع تاریخی، معرفی افراد صالح و آشکار ساختن آثار بر کج روی های افراد خائن، روح و قلب مخاطبان را تسخیر کرده و تا عمق حوادث و داستان ها، آنان را با خود همراه می کند. با همین شیوه می توان الگوهایی ملموس از افراد امین در ذهن های آنها مجسم ساخت و گفتار و رفتار آنان را سرمشق قرار داد. در فرهنگ اسلامی برای تربیت افراد، استفاده از خلاقیت های هنری و روش های غیر مستقیم جایگاه ویژه ای دارد. بخش اعظمی از تربیت های قرآنی با بهره گیری از هنر قصه، تمثیل، موزون و همگون بودن آیات (که جذابیت ویژه ای برای خواننده و شنونده دارد) حرکات نمایشی مانند داستان آموزش خاک سپاری جنازه هابیل برای قابیل با دیدن حرکت نمایشی دو کلاغ یا مرافعه نمایشی دو فرشته نزد

ص: ۷۱

حضرت داوود علیه السلام ، شیوه سؤال و جواب و دیگر روش های هنری بیان شده است. خداوند متعال تأثیر هنر در انحراف مردم را در قرآن کریم بیان و به آثار سوء خیانت سامری که با یک هنرنمایی (مجسمه سازی) همراه بود اشاره می کند با نقل قصه های شیرین و جذاب به فواید و آثار امانت داری و عواقب زشت خیانت در امانت می پردازد.

ب) تکرار و مداومت داشتن بر موضوع

ب) تکرار و مداومت داشتن بر موضوع

اهمیت تکرار در برنامه ای تربیتی و پرورش اخلاقی و رشد خصلت های نیک در نهاد انسان ها بر کسی پوشیده نیست. در بیان فرق میان تعلیم و تربیت گفته اند که در تربیت، تکرار و ممارست اصلی اجتناب ناپذیر است. تکرار موجب می شود خصلت های پسندیده ای که موردنظر مربی است در عمق جان مخاطب نفوذ کند و به صورت ملکه درآید. برای ترویج امانت داری لازم است این موضوع در رأس برنامه های تولیدی فرهنگی قرار گیرد. موضوعات امانت داری پیگیری و پیام ها و برنامه های مرتبط به صورت مداوم تکرار شود.

در برنامه های تربیتی پیشوایان دین از این شیوه استفاده گسترده ای شده است. دستورهای أکید به مداومت در نماز، روزه و دیگر تکالیف شرعی، سفارش و تشویق به خواندن مکرر قرآن، تکرار برخی آیات بیش از سی مرتبه، توصیه به زنده نگه داشتن ایام الله و یاد و خاطره اهل بیت علیه السلام ، به ویژه عزاداری امام حسین علیه السلام ، نمونه هایی از روش تکرار در فرهنگ اهل بیت علیه السلام است.

ج) توجه ویژه به کودکان به عنوان تأثیرپذیرترین گروه مخاطبان

ج) توجه ویژه به کودکان به عنوان تأثیرپذیرترین گروه مخاطبان

کودکان چون نگاه تیزبین و کنجکاو و ذهنی با داده های محدود و ظرفیت و استعداد بسیار بالا دارند، در یادگیری مسائل بسیار سریع هستند و هر مفهومی که

ص: ۷۲

زودتر از دیگر مفاهیم در این زمان با روشی که مؤثرتر است، القا شود، بسیار ماندگار خواهد بود و شخصیت او را شکل می دهد. کلام گهربار حضرت علی علیه السلام «اَلعِلمُ فِی الصِغَرِ کَالنَّقشِ فی الحَجَر؛ یادگیری در کودکی همانند حکاکی روی سنگ و ایجاد نقش بر آن است»،(۱) به خوبی این مطلب را آشکار می سازد.

کودکان اصلی ترین گروه مخاطبان رسانه برای نهادینه کردن فضیلت امانت داری هستند که ارکان اجتماع آینده را می سازند.

حال این سؤال مطرح می شود، «از چه زمانی می توان کودکان را با مفهوم امانت داری آشنا کرد؟» زمانی که کودک با مفهوم مالکیت آشنا می شود، می توان مفهوم امانت و امانت داری را هم به او آموخت. اگر کودک از همان ابتدا یاد بگیرد بین چیزهایی که متعلق به اوست و چیزهایی که به او تعلق ندارد، تفکیک قایل شود، تقریباً با واژه امانت و امانت داری آشنا شده است. در این زمان کودک باید یاد بگیرد بدون اجازه در وسایل دیگران دخل و تصرف نکند. همچنین می توان با کودکان گفت وگو کرد. به این صورت که چیزی را که مال او نیست برداریم و از او بپرسیم اگر کسی چیزی را که مال توست بدون اجازه بردارد، چه احساسی خواهی داشت؟ کودک باید یاد بگیرد اگر چیزی را خواست که مال او نیست، لازم است بپرسد، می تواند آن را بردارد یا نه و در جایی که توان دست اندازی در اموالی را دارد که متعلق به او نیست، ولی به خاطر درخواستی که از او شده خودداری می کند، شایسته تشویق و حمایت است.(۲)

۱- میرزا صالح مازندرانی، شرح الکافی، اصول و الروضه، ج۶، ص۳۹۷، ح ۲.

۲- مجید سلطانی، «چگونه امانت داری را به کودکان خود بیاموزیم»، روزنامه سلامت، ش ۲۲۸.

ص: ۷۳

د) استفاده از محیط خانواده

د) استفاده از محیط خانواده

۱. تشویق شایسته پدر و مادر از فرزندی که در امر امانت داری موفق عمل کرده است؛

۲. تأثیر راست گویی و امانت داری در ایجاد آرامش و تعادل در بین اعضای خانواده؛

۳. توجه به نقش بسترساز بودن خانواده در نهادینه کردن امانت داری در فرزندان؛

۴. بیان حکایت های گذشتگان در قالب داستان و شعر و مسابقه در زمان های تفریحی و سرگرمی؛

۵. توجه دادن فرزندان به عواقب بد و خطرناک خیانت، دروغ و خلف وعده؛

۶. توبیخ و سرزنش افرادی از خانواده که در امر امانت داری خوب عمل نکرده اند؛

۷. پدر و مادر که الگو هستند باید در زمینه امانت داری موفق عمل کنند. به فرموده امام صادق علیه السلام : «کُونُوا دُعاةَ النّاسِ بِغَیرِ اَلسِنَتِکُم؛ مردم را باید با عمل شایسته به کار نیک دعوت کرد». (۱)

ه) شخصیت پردازی مناسب

ه) شخصیت پردازی مناسب

۱. نشان دادن تلاش شخص و پشت سر گذاشتن موانع جهت حفظ امانت و احساس خوشایندی که در او بر اثر محافظت از امانت به وجود آمده است؛

۲. نشان دادن انزجار همگانی از شخصیت داستان که مرتکب خیانت در امانت شده است؛

۱- اصول کافی، ج ۲، ص ۸۶.

ص: ۷۴

۳. شخص اول داستان نیاز شدید مالی دارد، ولی به امانت دست درازی نمی کند و پس از زمان کوتاهی به خاطر این خویشتن داری مشکلات او به نحو شایسته ای حل می شود:

وَمَن يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَل لَّهُ مَخْرَجًا وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَن يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ؛ و هر کس تقوای الهی پیشه کند، خداوند راه نجاتی برای او فراهم می کند و او را از جایی که گمان ندارد روزی می دهد. و هر کس بر خدا توکل کند کفایت امرش را می کند».(۱)

۴. کاراکتر فیلم یا نقش اول، دانشجویی است که پس از رخ دادن ماجراهایی در برخورد با هم دوره ای ها، سرانجام درمی یابد آنچه سبب موفقیت در درس و زندگی می شود و او را از بی توجهی همسالان و نزدیکان نجات می دهد، تغییر رفتار است. او باید از خیانت و دروغ دست بردارد و راه صدق و امانت داری را در پیش گیرد تا از این انزوا خارج شود و شخصیت و آبرو بیابد.

و) داستان های کوتاه اثربخش

و) داستان های کوتاه اثربخش

۱. به یاد آوردن خاطره ای از دوران کودکی مثل دوران دبستان. فرد بعد از سال ها با هم کلاسی اش روبه رو می شود، ولی این بار در معامله ای تجاری و مهم. در این معامله اعتماد متقابل افراد حرف اول را می زند. این اعتماد در دوران دبستان در جریاناتی که آن دو داشته اند، پایه ریزی شده است.

۲. آشنایی آنها برمی گردد به چند سال پیش. هر دو در کوپه قطار در حال مسافرت به مشهد بودند. زمان پیاده شدن از قطار، علی زودتر از بقیه پیاده

۱- بخش هایی از آیات ۲ و ۳ طلاق.

ص: ۷۵

می شود و هم کوپه ای اش، سید مرتضی، وسایلش را جمع و جور کرد و آخر از همه خارج می شود. علی برای گرفتن اتاق به هتل می رود. وقتی هتل دار از او شناسنامه درخواست می کند، تازه متوجه می شود مدارک و پول هایش را جا گذاشته است. دنیا بر سرش خراب می شود. مضطرب و نگران به هر کجا که می شود سر می زند، اما نتیجه ای ندارد. خسته و ناامید به حرم آقا می رود و در گوشه ای می نشیند. پس از درددل با امام رضا علیه السلام کمی سرش سنگین می شود. بعد از چند دقیقه ناگهان دستی را بر شانه اش احساس می کند. سرش را بلند می کند و با تعجب می بیند سید مرتضی با لبخند گرمی بالای سرش ایستاده است و کیف پول و مدارک را تحویل او می دهد.

ز) تحول زایی فضیلت امانت داری در افراد

ز) تحول زایی فضیلت امانت داری در افراد

۱. فردی به دلیل امانت داری طرف مقابلش، دست از درگیری با او بر می دارد؛

۲. افرادی که با نفوذ خصلت امانت داری در عمق جان آنها، عاقبت به خیر می شوند مانند فضیل عیاض و...؛

۳. اشخاصی که به دلیل اخلاق حسنه اهل بیت علیهم السلام از جمله امانت داری و صداقت ایشان، دست از دشمنی برداشته و محب واقعی ائمه اطهار علیه السلام شده اند.

ح) دیالوگ ها و رفتارهای اثربخش و مناسب

ح) دیالوگ ها و رفتارهای اثربخش و مناسب

۱. بیان کردن لفظ امانت در گفت وگوها به جای به کار بردن اسم آن اشیا، مثلاً بگوید: «بی زحمت آن امانتی را بیاور.» یا بگوید: «این امانت خدمتتان باشد».

۲. دقت کردن در امانت داری و یادآوری به دیگران که این وسیله امانت است یا مراقب باش، امانت است، یا امانت است، خراب نشود؛

۳. نشان دادن ناراحتی شخص امانت دار به دلیل خراب شدن امانت؛

ص: ۷۶

۴. تیره شدن فضای اطراف و ورود خائن با حالت نگرانی شدید و افسوس از ارتکاب خیانت؛

۵. به کار بردن کلمات نشان دهنده پشیمانی و عذرخواهی خیانت کار و بیان تصمیم او بر جبران گناه.

۶. نشان دادن سردرگمی و به بن بست رسیدن افراد خیانت کار و بیان راه چاره، یعنی بازگشت از عمل زشت خیانت.

ط) طراحی صحنه و لوکیشن

ط) طراحی صحنه و لوکیشن

۱. ظاهر امانت دار: شخص امانت دار با محاسن آراسته، چهره زیبا و آرام و لباس روشن نمایش داده شود؛

۲. مکان امانت دار: ترجیحاً آن مکان سابقه درخشانی در رفع مشکلات اجتماعی و جمع آوری کمک های مردمی داشته باشد. مانند حسینیه ارشاد در تهران یا بقاع متبرکه و دیگر جاهایی که در این زمینه ها فعالیت دارند؛ همانند بازارهای قدیمی که افراد معتمد به این امور می پرداختند؛

۳. امنیت مکان: طراحی یک مکان با امنیت کافی که در شخص امانت گذار آرامش خاطر ایجاد کند؛

۴. استفاده از نور و موسیقی: به نمایش در آوردن رضایتمندی اشخاص امانت گذار، در فضایی با نور ملایم و روشن و استفاده از موسیقی های آرامش بخش در هنگام برگرداندن امانت به صاحبش.

ی) مستندسازی

ی) مستندسازی

۱. مستند امانت و امانت داری در اسلام و مقایسه آن با دیگر ادیان الهی؛

۲. برداشت هایی از زبان مردم که خاطرات شیرین و تلخی از امانت داری را بیان کرده اند؛

ص: ۷۷

۳. به تصویر کشیدن تجمع مردم برای برداشت سپرده خود قبل از طلوع خورشید در مقابل مؤسسه مالی یا بانک، حتی وقتی که به اختلاس یا خیانت آنها مشکوک باشند؛

۴. ساختن مستند از زندگی شهدای بزرگ دفاع مقدس و انقلاب و نشان دادن اینکه آنها چقدر به بیت المال و امانت داری حتی به اصل انقلاب و ولایت فقیه اهمیت می دادند؛

۵. ساخت مستندی درباره بازاریانی که معتمد مردم قرار می گیرند. در این مستند بررسی شود شخص امین باید چه خصوصیاتی داشته باشد تا مردم به او اعتماد کنند؛

۶. درباره مصادیق امانت داری توضیح و تفسیر و شناساندن آنها به مردم می توان برنامه های مستند بسیاری تولید کرد که مفید باشد؛

۷. تهیه مستند از افرادی که به دلیل خیانت ورزی محاکمه شده اند و ابراز پشیمانی می کنند؛

۸. برنامه هایی برای جوانان ساخته و در این برنامه ها از عقیده آنها درباره امانت داری و خیانت ورزی تحقیق شود. این گونه برنامه ها در برنامه ریزی کلان برای نهادینه سازی فرهنگ امانت داری میان جوانان بسیار مؤثر است.

ک) مسابقه و سرگرمی

ک) مسابقه و سرگرمی

در برنامه هایی که تحت عنوان مسابقه و سرگرمی برای رده های سنی مختلف بر اساس موضوع های اخلاقی مانند امانت داری و خیانت ورزی تهیه و تولید شود گروه های شرکت کننده در نقش هایی که به آنها سپرده می شود باید بتوانند به صورت صامت (پانتومیم)، این موضوع ها را برای حاضران نمایش دهند و از حاضران خواسته شود برداشت خود را در مورد نقش ایفا شده ارائه دهند. در بخش سرگرمی ها، مسابقه نقاشی و رنگ آمیزی در موضوع

ص: ۷۸

امـانت داری به اجرا گذاشـته شود تا اینکه افراد به واسـطه درگیر شـدن با این مسائل، با مفهوم امانت داری بیشتر آشـنا گردنـد و در نتیجه اثر بپذیرند.

ل) استفاده از آنونس ها و پیام های تبلیغی

ل) استفاده از آنونس ها و پیام های تبلیغی

میـان برنـامه هـا و پیـام هـای کوتـاه تبلیغی با محتوای اخلاقی به ویژه موضوع امانت داری مشابه آنچه در پیام های بازرگانی که بین فیلم ها و برنامه های پرطرفـدار به نمایش درمی آیـد تولیـد و پخش شود. همان طور که اثر پیام های بازرگانی به گونه ای است که وقـتی افراد وارد فروشـگاه می شونـد به صـورت ناخودآگـاه انگیزه بیشـتری برای خریـد کالاـی تبلیـغ شـده دارنـد. (تـأثیر بر ضـمیر ناخودآگاه) همین تأثیرها را از برنامه های کوتاه تبلیغاتی در جان مخاطبان می توان انتظار داشت.

م) استفاده از برنامه های فکاهی و طنز

م) استفاده از برنامه های فکاهی و طنز

طنز که زبان سـخن گویی غیر جدی است یکی از روش های بسـیار مؤثر در جهت نقد کردن و بیان معایب و نقاط ضعف جامعه به صورت عام و مسـئولان به صورت خاص است. این گونه برنامه ها به دلیل غیر جدی بودن علاوه بر اینکه مخالفت عمومی را برنمی انگیزنـد، مقبولیت بالاـیی در میـان نقدشونـده هـا دارد. اگر بتوان بـا دوری از معایب این گونه برنامه سازی با رویکرد دینی و کمال گرایانه به تولیـد محتوا بپردازیم به جرئت می توانیم بگوییم نسـبت به برنامه هایی که با رویکرد نقـد جدّی تهیه می شود، اثرگذارتر خواهد بود.

ن) طراحی برنامه های عروسکی (استفاده از شخصیت های عروسکی خلق شخصیت های عروسکی)

ن) طراحی برنامه های عروسکی (استفاده از شخصیت های عروسکی خلق شخصیت های عروسکی)

معمولاً کودکان از خردسالی تا نوجوانی حتی جوانی با برنامه های عروسـکی ارتباط ویژه ای برقرار می کننـد و این ارتباط تا سالیان دراز در زندگی و خاطرات آنها خودنمایی می کند.

ص: ۷۹

برنـامه هـای عروسـکی مثـل کلاـه قرمزی، مـدرسه موش ها و کار و انـدیشه به خوبی نشان دادنـد که اگر برنامه ساز به نیاز مخاطب توجه داشـته باشـد و بر اساس سـلیقه آنها برنامه های خود را مدیریت کند می تواند در نسل های مختلف یک ملت ماندگار باشد و منحصر در یک زمان خاص نشود.

این گونه برنامه ها به خوبی توانسـتند مطابق اهـداف پیش بینی شـده توسط طراحان، جایگاه مطلوب خود را بیابنـد. با توجه به اینکه در برنامه هایی با موضوع اخلاقی، عملکرد نتیجه محور است، برنامه سازان با الگو قرار دادن تولیـدات موفق می تواننـد گام های رو به جلوی بیشتری در این زمینه بردارند. در موضوع امانت داری می توان برنامه های عروسکی جذابی تولید کرد یا اینکه در این باره شخصـیت های عروسـکی مسـتقل ایجاد نمود و در موضوع امانت داری به کار گرفت مثل دارا و سارا که نماد شخصـیت عروسـکی ایران هستند.

س) نمادسازی

س) نمادسازی

در سراسـر جهان برای اثرگذاری بر ملت های مختلف و به رخ کشـیدن برتری فرهنگی و تکنولوژی به منظور نهادینه کردن فرهنگی خاص از نمادهای مختلف و منحصـر به فردی استفاده می کنند. به طور مثال برای نشان دادن برتری در صنعت ساختمان از برج های مرتفع با سازه مهندسـی خاص اسـتفاده می کنند. شـیطان پرست ها برای انتقال مفاهیم شیطان پرستی از نشانه های مخصوص به خود استفاده می کنند و با آنها شناخته می شوند.

به نظر می رسـد با تولیـد نمادهای مختلف در امور اخلاقی می توانیم در گسترش این فضایل به صورت آرام و غیر ظاهر در فرهنگ جـامعه اثرگـذار شویم. مثل اینکه تصاویری معنادار در زمینه امانت داری طراحی می شونـد و آنها را در لایه های مخفی برنامه ها به نمایش بگذارند. این گونه تصاویر

ص: ۸۰

می توانند در ضمیر ناخودآگاه مخاطب اثرات ماندگاری ایجاد کنند بدون آنکه به آن تصاویر توجه داشته باشند.

ع) تهیه سرودها و آوازهای شاد و جذاب با موضوع امانت داری

ع) تهیه سرودها و آوازهای شاد و جذاب با موضوع امانت داری

با نگاهی گذرا به تأثیر موسیقی متن، به روشنی می توان دریافت که آوازها تا چه حد در روح و جان افراد جامعه اثرگذارند. از زمان های قدیم ارتباط بین افراد جامعه با آوازهایی بود که در آن سرزمین رواج داشت تا آنجا که باعث هم گرایی و وحدت ملّی در یک قوم و قبیله می شد. اگر به این شیوه اثرگذار توجه شود نتایج پرباری به همراه خواهد داشت.

ف) تهیه و ساخت برنامه هایی با موضوع کارگاه های آموزش عملی مفاهیم اخلاقی

ف) تهیه و ساخت برنامه هایی با موضوع کارگاه های آموزش عملی مفاهیم اخلاقی

کارشناسان اخلاق آن را به دو دسته تقسیم می کنند: اخلاق نظری و اخلاق عملی. اخلاق نظری از محل بحث ما خارج است ولی در حیطه اخلاق عملی تهیه کننده های رسانه ملی می توانند با بهره گیری از متخصصان علم اخلاق برنامه هایی در قالب کارگاه های آموزش عملی اخلاق تولید کنند و در آن به صورت عملی شیوه متخلق شدن و به کارگیری مفاهیم اخلاقی در زندگی روزمره، به نونهالان و نوجوانان آموزش داده شود.

ص: ۸۱

فصل ششم: دستمایه های برنامه سازی

اشاره

فصل ششم: دستمایه های برنامه سازی

زیر فصل ها

۱. آیات امانت داری و خیانت ورزی

۲. احادیث

۳. حکایات

۴. جملات کوتاه

۵. اشعار

۶. تاک شو

پرسش هایی گزارشی و برنامه سازی

۱. آیات امانت داری و خیانت ورزی

۱. آیات امانت داری و خیانت ورزی

۱. یَا أَیُّهَا الَّذِینَ آمَنُواْ لاَ تَخُونُواْ اللّهَ وَالرَّسُولَ وَتَخُونُواْ أَمَانَاتِکُمْ وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ؛ ای کسانی که ایمان آورده ایـد، به خدا و پیامبر خیانت نکنید و نیز در امانات خود خیانت روا مدارید، درحالی که می دانید [این کار گناه بزرگی است]. (انفال:۲۷)

۲. یَعْلَمُ خَائِنَهَ الْأَعْیُنِ وَمَا تُخْفِی الصُّدُورُ؛ او چشمانی که به خیانت می گردد و آنچه در سینه ها پنهان است، می داند. (غافر:۱۹)

۳. ذَلِکَ لِیَعْلَمَ أَنِّی لَمْ أَخُنْهُ بِالْغَیْبِ وَأَنَّ اللّهَ لاَ یَهْدِی کَیْدَ الْخَائِنِینَ؛ و همانا خداونـد مکر و حیله خیانت کاران را هـدایت نمی کند. (یوسف:۵۲)

۴. إِنَّ اللّهَ لاَ یُحِبُّ الخَائِنِینَ؛ خداوند خائنین را دوست ندارد. (أنفال:۵۸)

۵. إِنَّ اللَّهَ لَا یُحِبُّ کُلَّ خَوَّانٍ کَفُورٍ؛ خداوند هیچ خیانت کار ناسپاسی را دوست ندارد. (حج:۳۸)

۶. إِنَّ اللّهَ یأمُرُکُم أنْ تُؤَدُّوا الاَماناتِ اِلَی اَهلِها؛ خداوند به شما فرمان می دهد که امانات را به اهلش برگردانید. (نساء:۵۸)

ص: ۸۲

۷. وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ؛ مؤمنین کسانی هستند که امانت ها و عهد خویش را رعایت می کنند. (مؤمنون:۸)

۸. وَمَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَن يَغُلَّ وَمَن يَغْلُلْ يَأْتِ بِمَا غَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثُمَّ تُوَفَّى كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لاَ يُظْلَمُونَ؛ هرگز هیچ پیامبری خیانت کار نبوده است و هر کس خیانت کند روز قیامت همان را به محشر می آورد. (آل عمران:۱۶۱)

۹. وَإِمَّا تَخَافَنَّ مِن قَوْمٍ خِيَانَةً فَانبِذْ إِلَيْهِمْ عَلَى سَوَاء إِنَّ اللّهَ لاَ يُحِبُّ الخَائِنِينَ؛ و اگر از گروهی بیم خیانت داری [پیمانشان را] به سویشان بینداز [تا طرفین] به طور یکسان [بدانند که پیمان گسسته است] زیرا خدا خائنان را دوست نمی دارد. (أنفال: ۵۸)

۱۰. وَلا تُجادِل عَن الذينَ يختانونَ أنفُسَهُم إنَّ الله لايحبُ من كان خواناً؛ و از کسانی که به خویشتن خیانت می کنند، دفاع نکن که خداوند هر کس را که خائن و گناه کار باشد، دوست ندارد. (نساء:۱۰۷)

۱۱. بَلَى مَنْ أَوْفَى بِعَهْدِهِ وَاتَّقَى فَإِنَّ اللّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ؛ آری، کسی که به عهد و پیمان خود وفا و تقوا پیشه کند[خداوند او را دوست دارد، زیرا] خداوند پرهیزکاران را دوست دارد. (آل عمران: ۷۶)

۱۲. وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُواْ؛ و کسانی که چون عهد بستند به عهد خود وفا کنند. (بقره: ۱۷۷)

۱۳. مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُم مَّن قَضَى نَحْبَهُ وَمِنْهُم مَّن يَنتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا؛ از میان مؤمنان مردانی هستند که به پیمانی که با خدا بسته اند، صادقانه وفا کردند. پس برخی بر آن عهد ایستادگی کردند [و به شهادت رسیدند] و بعضی دیگر در انتظار [شهادت] به سر می برند و [هرگز عهد خود را] تغییر ندادند. (أحزاب:۲۳)

۱۴. وَأَوْفُواْ بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْؤُولاً؛ و به پیمان [خود با دیگران] وفا کنید؛ زیرا از پیمان پرسش خواهد شد. (إسراء:۳۴)

ص: ۸۳

۲. احادیث

اشاره

۲. احادیث

زیر فصل ها

الف) احادیث امانت داری

ب) احادیث خیانت ورزی

الف) احادیث امانت داری

الف) احادیث امانت داری

۱. رسول اکرم صلی الله علیه و آله : «مَن أئتَمَنَ غَیرَ أَمینٍ فَلَیسَ لَهُ عَلی الله ضِمانٌ لِأَنَّهُ قَد نَهاهُ أن یَاتَمِنَهُ؛ هر کسی به غیر امینی امانت بسپارد، خداوند ضامن او نیست؛ چون خداوند از اعتماد به غیر امین نهی کرده است».(۱)

۲. رسول اکرم صلی الله علیه و آله :«لَیسَ مِنّا مَن یُحَقِّرَ الأَمانَه حَتی یَسْتَهلِکَها اذا اِستُودِعَها؛ از ما نیست کسی که امانت را کوچک بشمارد و از آن مواظبت نکند و آن را تا آنجا که آنچه به او سپرده اند در معرض تلف شدن قرار بدهد و از بین برود».(۲)

۳. امام علی علیه السلام : «اَربَعٌ مَن أُعطِیَهُنَّ فَقَد أُعطِیَ خَیرَ الدُّنیا وَ الاخِرَه، صِدقُ حَدیثٍ وَ أَداءُ أمانِه وعِفَّهُ بَطنٍ وَ حُسنُ خُلقٍ؛ چهار چیز است که به هر کس داده شود خیر دنیا و آخرت به او داده شده است؛ راست گویی، ادای امانت، حلال خوری و خوش اخلاقی».(۳)

۴. رسول اکرم صلی الله علیه و آله :«أذا رَأَیتَ مِن أَخیکَ ثَلاثُ خِصالٍ فَأَرجِهُ، الحیاءُ و الامانهُ و الصدقُ؛ هرگاه در برادر دینی خود سه صفت دیدی به او امیدوار باش، حیا، امانت داری و راست گویی».(۴)

۵. امام موسی کاظم علیه السلام :«اداءُ الأَمانِه و الصّدقُ یَجلِبانِ الرِّزقَ و الخِیانَهُ وَ الکِذبُ یَجلِبانِ الفقرَ وَ النِّفاقَ؛ ادای امانت و راست گویی روزی را زیاد می کند و خیانت و دروغ گویی سبب فقر و نفاق می شود».(۵)

۶. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله :«کَفی بِالمرءِ سَعادهً اَن یُوثَقَ بِهِ فی أَمرِ دینِه وَ دُنیاهُ؛ خوشبختی مرد همین بس که در کار دین و دنیایش به او اعتماد کنند».(۶)

۱- بحار الانوار، ج۱۰۳، ح۳، ص۱۷۹.

۲- بحار الانوار، ج ۷۵، ح ۱۳، ص ۱۷۲.

۳- غررالحکم، ج ۲، ح ۲۱۴۲، ص ۱۵۱.

۴- نهج الفصاحه، ح ۲۰۵.

۵- بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۲۷.

۶- نهج الفصاحه، ح ۲۱۳۵.

ص: ۸۴

۷. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله :«إذا حَدَّثَ الرَّجُلُ بِحَدیثٍ ثُمَّ أَلْتَفَتَ فَهِیَ أَمانَهُ؛ هرگاه مؤمنی (مردی) سخن می گوید سپس به اطراف خود می نگرد آن سخن امانت است».(۱)

۸.«إنّ اللهَ عَزَّوَجَلَّ لَم یَبعَث نَبِیّا إلّا بِصِدقِ الحَدیثِ وَ أداءِ الأَمانَهِ إلَی البِرِّ و الفاجِرِ؛ خدای عزوجل هیچ پیامبری را نفرستاد مگر با راست گویی و برگرداندن امانت به نیکوکار و بدکار».(۲)

۹. حضرت علی علیه السلام :«اَلأَمانَهُ تَجُرُّ الرِّزقَ وَ الخِیانَهُ تَجُرُّ الفَقْرَ؛ امانت روزی می آورد و خیانت فقر می آورد».(۳)

۱۰. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله :«أَقرَبُکُم غَدًا مِنّی فِی المَوتِ أَصدَقُکُم لِلحَدیثِ وَ أَدّاکُم لِلأَمانَهِ وَ أَوفیکُم بِالعَهدِ وَ أَحسَنَکُم خُلقاً وَ أَقرَبَکُم مِن النّاسِ؛ نزدیک ترین شما به من در قیامت راست گوترین، امانت دارترین، وفادارترین به عهد و خوش اخلاق ترین و نزدیک ترین شما به مردم است».(۴)

۱۱. امام علی علیه السلام می فرماید:«و إنَّ عَمَلَکَ لَیسَ لَکَ بِطُعمَهٍ وَلکِنَّهُ فی عُنُقِکَ أَمانَه؛ عمل تو (مسئولیت) وسیله ای برای ارتزاق تو نیست ،بلکه امانتی در گردن تو است».(۵)

ب) احادیث خیانت ورزی

ب) احادیث خیانت ورزی

۱. رسول خدا صلی الله علیه و آله : «أفشاءُ سِرِّ أَخیکَ خِیانَهٌ فَاجتَنِب ذلکِ؛(۶) فاش کردن راز برادرت خیانت است. پس از این کار دوری کن.

۱- نهج الفصاحه، ح۱۹۷.

۲- کافی، ج۲، ح۱، ص۱۰۴.

۳- بحار الانوار، ج۷۸، ح۱۳۸، ص ۶۰.

۴- بحار الانوار، ج۷۵، ح۱۱۲، ص۹۴.

۵- نهج البلاغه، نامه ۵.

۶- بحار الانوار، ج ۷۷، ح ۳، ص ۸۹.

ص: ۸۵

۲. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله : «عَلامَهُ المؤمن فَأَربَعَهٌ عِصیانُ الرَّحمنِ و أذی الجیران و بُغض القرآن و القُربُ الی الطغیان؛ نشانه خیانت کار چهار چیز است، نافرمانی خدای رحمان، آزار رساندن به همسایگان، نفرت از همگان و نزدیک شدن به طغیان و سرکشی».(۱)

۳. امام علی علیه السلام : «الخائِنُ مَن شَغَلَ نَفسُه بغیر نَفسِهِ و کانَ یومُه شَرّاً مِن أمسِهِ؛ خیانت کار کسی است که خودش را رها کند و به معایب دیگران بپردازد و امروزش بدتر از دیروزش باشد».(۲)

۴. امام جواد علیه السلام : «کَفی بالمَرءِ خیانهً أنْ یَکونَ أمیناً لِلخُونَهِ؛ در خیانت کاری مرد همین بس که امانت دار خیانت کاران باشد».(۳)

۵. علی علیه السلام : «مِن اَفحَش الخِیانَهِ خیانهُ الوَدائع؛ بدترین نوع خیانت، خیانت در امانت هاست».(۴)

۶. حضرت علی علیه السلام : «رأسُ الکفرِ الخیانَهُ، رأسُ النِّفاقِ الخیانهَ؛ ریشه و اصل کفر و نفاق خیانت است».(۵)

۷. حضرت موسی علیه السلام به خدا عرض کرد:«إلهی وَ ماجَزاءُ مَن تَرَکَ الخیانهَ حَیاءً مِنک؟ فَأَوْحَی اللهُ الیه، الاُمانَ یومَ القیامهِ؛ خدایا پاداش کسی که خیانت را به خاطر حیا از تو ترک کند، چیست؟ خداوند به ایشان وحی کرد: امنیت در روز قیامت».(۶)

۸. حضرت علی علیه السلام : «غایهُ الخیانهِ خِیانَهُ الخِلِّ الوَدودَ و نَقضِ العُهُود؛ خیانت به دوست صمیمی و شکستن پیمان ها اوج خیانت است».(۷)

۱- تحف العقول، ص ۲۲.

۲- غرر الحکم، ح ۲۰۱۳.

۳- بحار الانوار، ج ۷۸، ح ۴، ص ۳۶۴.

۴- شرح غررالحکم، ج ۶، ص ۲۰.

۵- مستدرک الوسائل، ج ۲، ص ۵۰۶.

۶- سفینه البحار، ج ۱، ص ۴۳۳.

۷- غررالحکم، ح ۶۳۷۴.

ص: ۸۶

۹. امام صادق علیه السلام : «یُجْبَلَ المؤمنُ عَلَی کُلِ طَبیعهٍ اِلّا الخیانهَ و الکِذبَ، مؤمن به هر خویی سرشته می شود، مگر خیانت و دروغ».(۱)

۱۰. امام علی علیه السلام : «لَا تَخُن مَن أئتَمَنَکَ وَ ان خانَکَ وَ لا تُذِع یسِّرهُ و ان اَذاعَ یسِرَّک؛ به کسی که تو را امین قرار داده است، خیانت مکن، هر چند او به تو خیانت کرده باشد و راز او را فاش مساز، اگر چه او راز تو را فاش ساخته باشد».(۲)

۱۱. حدیث رسول اکرم صلی الله علیه و آله : «مَن خانَ أَمانَهً فِی الدُّنیا و لَم یرُدَّها اِلی أَهلِها ثُمَّ اَدرَکَهُ المَوتُ ماتَ عَلَی غَیرِ ملّتی و یلقی اللّه و هُوَ عَلیه غَضبانُ؛ کسی که در دنیا به امانتی خیانت کند و آن را به صاحبش برنگرداند و آن گاه بمیرد، بر دین من نمرده است و با خدا در حالی دیدار می کند که بر او خشمگین است».(۳)

۱۲. حضرت علی علیه السلام : «لَیس لِکَذوبٍ أمانهً وَ لا ـ لِفُجُورٍ صِیانهَ؛ دروغ گو، امانت دار نیست و بدکار نگه دارنده اسرار نیست».(۴)

۱۳. رسول اکرم صلی الله علیه و آله : «لا ایمان لِمَن لَا اَمانَهَ لَهُ ولا دِینَ لِمَن لا عَهدَ له؛ کسی که امانت دار نیست ایمان ندارد و کسی که به عهدش وفا نکند دین ندارد».(۵)

۱۴. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله : «آیهُ المنافِقِ ثَلاثٌ، اذا حَدَّثَ کَذِبَ و اذا وَعَدَ اَخلَفَ و اذا أُوتُمِنَ خانَ؛ نشانه منافق سه چیز است؛ به دروغ سخن می گوید، زمانی که وعده می دهد، تخلف می کند، در امانت خیانت می کند».(۶)

۱- شیخ مفید، الاختصاص، ص ۲۳۱؛ محمدمحمدی ری شهری، منتخب میزان الحکمه، ص ۱۸۸.

۲- بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۲۰۸.

۳- شیخ صدوق، امالی، ص ۵۱۶

۴- غرر الحکم، ج ۵، ح ۷۵۰۶، ص ۸۵.

۵- احمد حنبل، مسند احمد، ح ۳، ص ۱۳۵.

۶- صحیح مسلم، کتاب الایمان، ح ۸۹.

ص: ۸۷

۱۵. امام رضا علیه السلام : «لیس مِنّا مَن غَشَّ مُسلِماً و لیس منّا مَن خانَ مُؤمِناً؛ از ما نیست کسی که با مسلمان غش کند. [او را در معامله فریب دهد] و از ما نیست کسی که به مؤمنی خیانت ورزد».(۱)

۱۶). امام علی علیه السلام : «طَلَبُ التَّعاوُنِ عَلی نُصرَه الباطِلِ جِنایهً و خِیانَهٌ؛ کمک جویی برای یاری باطل جنایت و خیانت است».(۲)

۱۷. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله : «لا تَخُن مَنْ خانَکَ فَتَکُونَ مِثلَه؛ به کسی که به تو خیانت کرده است، خیانت نکن که تو نیز چون او خواهی بود».(۳)

۳. حکایات

اشاره

۳. حکایات

زیر فصل ها

الف) جوان فقیر و کیسه طلا

ب) نوید و ندا

ج) احسان و کتاب امانتی

د) گرمابه و دزد

ه) امانت داری واقعی

و) داستان یک شهید

الف) جوان فقیر و کیسه طلا

الف) جوان فقیر و کیسه طلا

در شهر مکه جوان فقیری زندگی می کرد که همسر شایسته ای داشت، روزی در راه بازگشت از مسجدالحرام کیسه ای پیدا کرد. وقتی آن را باز کرد، هزار دینار طلا در آن دید. خوشحال نزد همسر آمد و داستان را برای او گفت. همسرش گفت:«این مال حرام است. باید آن را به همان محل ببری و اعلام کنی؛ شاید صاحبش پیدا شود».

جوان از خانه بیرون آمد. وقتی به جایی رسید که کیسه را پیدا کرده بود، شنید مردی صدا می زند:«چه کسی کیسه ای حاوی هزار سکه طلا یافته است؟» جوان جلو رفت و گفت:«من آن را پیدا کرده ام. این کیسه توست. طلاهایت را بگیر». مرد کیسه را گرفت و

شمرد. دید درست است. پول ها را به جوان برگرداند و گفت:«مال خودت باشد. به منزل من بیا. با تو کار دارم».

۱- وسائل الشیعه، ج ۱۹، ص ۷۷.

۲- غررالحکم، ص ۴۶۰.

۳- بحار الانوار، ج ۱۰۳، ح ۳، ص ۱۷۵.

ص: ۸۸

پس جوان را به خانه خود برد و نُه کیسه دیگر که در هر کدام هزار دینار بود، به او داد و گفت:«همه این پول ها مال توست». جوان شگفت زده پرسید:«مرا مسخره می کنی؟مرد گفت:«به خدا سوگند که تو را مسخره نمی کنم. ماجرا این است که هنگام شرفیابی به مکه، یکی از اهالی عراق این زرها را به من داد و گفت:«اینها را به مکه ببر. یکی از کیسه ها را در گذری بینداز و بعد فریاد بزن چه کسی آن را یافته است؟ اگر کسی آمد و گفت: من آن را برداشته ام، نُه کیسه دیگر را به او بده؛ زیرا چنین کسی امین است. شخص امین هم خود از این مال می خورد و هم به دیگران می دهد و صدقه ما نیز به واسطه صدقه او مقبول درگاه حق قرار می گیرد». جوان پول ها را به خانه آورد. او به برکت امانت داری و صداقت از ثروتمندان روزگار شد.(۱)

ب) نوید و ندا

ب) نوید و ندا

مادر:«نوید چکار می کنی؟» نوید:«مادر، هر چه می گردم نمی توانم کتاب امانتی را پیدا کنم». مادر:«چه کتابی بود. چه شکلی بود؟» نوید:«نمی دونم یادم نیست... دوستم از کتاب خانه گرفته بود به من قرض داد، اما من وقت نکردم بخونم... داخل یک کیسه آبی بود... نه زرد بود... نه همون آبی».

ندا:«منظورت همان کیسه پلاستیکی است که من ازت قرض گرفتم؟ لازمش داشتم... باهاش کار دستی درست کردم.» نوید چپ چپ و با عصبانیت به ندا نگاه می کند. ندا: «خب چیه!... من ازت پرسیدم می شه این کیسه رو بردارم. افتاده بود زیر کمد... کتابی هم توش نبود...» هر دو به دنبال کتاب زیر کمد را می گردند.

۱- محمد محمدی، اویس قرنی، ص۲۲۹.

ص: ۸۹

نوید:«نه خیر. کتاب اینجا نیست». نوید ناراحت و غمگین:«حالا جواب نیما را چی بدم. کتابش کجاست؟» نوید به همراه ندا همه خانه را به دنبال کتاب زیر و رو می کنند، اما هیچ اثری از کتاب نیست. مادر:«پسرم فکر نمی کنی اگر وسایلت را همه جا نمی انداختی گمشون نمی کردی؟» در همین لحظه در منزل باز شده و پدر وارد خانه می شود. او وقتی وضعیت خانه را می بیند به بچه ها نگاه می کند و از ندا می پرسد:«ای بابا! ندا جون، چی شده؟»

ندا با ناراحتی می گوید: «بابا من امانت دار خوبی نبودم! من با کیسه پلاستیکی نوید کاردستی درست کردم... رنگش آبی بود، من لازمش داشتم». بابا با خنده می گوید: «عیبی نداره. من خودم یک کیسه بهش می دهم. نوید می پرسد: «کتابی که داخلش بود چی؟ مال کتاب خانه بود». بابا می گوید: «راستی نوید، امروز این کیسه را توی کیفم پیدا کردم... یک کتاب توش بود که اولش نوشته بود «تقدیم به دوست خوبم نوید سال نو مبارک. از طرف نیما». نوید:«خودشه! حالا یادم اومد کیسه اش بنفش بود... خدا رو شکر پس کتاب مال کتاب خانه نبود... مال خودم بود».(۱)

ج) احسان و کتاب امانتی

ج) احسان و کتاب امانتی

داستان از شهری کوچک شروع می شود. در این شهر خانه ای نقلی و زیبا وجود دارد. توی این خانه، پسر کوچولویی به نام احسان با پدر و مادر و خواهر کوچکش، آرزو، زندگی می کند. یکی از روزها، احسان مریض می شود. پویا، دوست احسان، به دیدن او می آید. او کتاب و دفترهایش را به همراه دارد. چون احسان به دلیل مریضی از درس های خود عقب مانده، پویا

۱- لاله ضیاعی، برگرفته از ماه نامه شاهد کودک، پایگاه اطلاع رسانی فرهنگ ایثار و شهادت.

ص: ۹۰

دفتر و کتاب هایش را نزد احسان به امانت می گذارد تا او بتواند درس های عقب مانده خود را جبران کند.

پس از انجام تکالیف احسان می خواهد وسایل مدرسه را جمع کند، ولی به دلیل خستگی و کسالت این کار را نمی کند. مادرش به او تذکر می دهد اگر لوازم پویا گم شوند یا بلایی سرشان بیاید، خود احسان مقصر است. در همین بین آرزو سر وقت وسایلش می رود و همه تکالیفش را خراب می کند. احسان با دیدن این صحنه ناراحت می شود و گریه می کند. مادرش او را بغل می کند و می گوید:«عزیزم، بهت گفتم که باید مراقب وسایل خودت و دیگران باشی! امانت داری از اخلاق پیامبر ما بوده و به همین دلیل به ایشان محمد امین صلی الله علیه و آله می گفته اند».

بعد از گفته های مادر، احسان تمام مشق های خودش و پویا را در دفتر جدیدی نوشت و صبح فردا در مدرسه آنها را به دوستش پویا برگرداند و عذرخواهی کرد. پویا هم دوستش را بخشید.(۱)

د) گرمابه و دزد

د) گرمابه و دزد

در هنگام سحر مردی راهی گرمابه شد. میان راه به دوستش برخورد کرد. دوستش گفت که تو را تا حمام همراهی می کنم. میان راه، آن دوست بدون خداحافظی از وی جدا شد. دزدی که به دنبال فرصت بود، خود را نزدیک آن مرد رساند. کنار حمام مرد کیسه پولش را به همراه خود داد تا برایش نگه دارد.

پس از فراغت از حمام، آمد که پولش را از دوستش بگیرد. کیسه پولش را در دست مرد غریبه ای دید. به او گفت:«پول من نزد شما چه می کند؟» دزد

۱- آزاده آزرم، داستان های کودکانه، پایگاه اطلاع رسانی باتا.www.BATA.ir.

ص: ۹۱

ماجرا را برای او شرح داد. مرد به دزد گفت:«اگر راست می گویی، چرا پول ها را ندزدیدی؟» دزد به او گفت:«زیرا شما پول ها را نزد من به امانت سپردی، دزدی می کنم، اما به امانت خیانت نمی کنم».(۱)

ه) امانت داری واقعی

ه) امانت داری واقعی

نگاهش را از گوشه متروک گورستان گرفت. پنج سالی بود که پیرمرد در این گورستان کار می کرد. نگهبان گورستان به مرگ هم مثل زندگی عادت کرده است.

یک نایلون کوچک از جیبش درآورد. داخل آن سه اسکناس دو هزار تومانی بود و کاغذی که فقط محل تای آن فرسوده و بالای آن نوشته شده بود. «خالو حسن ژاندارم». پیرمرد می گوید سه سال پیش چند نفر آمدند و گفتند: مرده ای داریم که قبرش گم شده است و اسمش خالو حسن و ژاندارم بود، ...اما نمی دانیم قبرش کجاست. فلانی می داند. این شش هزار تومان را دادند قبرش را بازسازی کنم، اما هنوز نه قبر را پیدا کرده ام نه صاحب قبر را. فلانی هم ندانست. سه برات (سه سال) گذشته و این پول همین طور توی جیبم جا خوش کرده است. به شیخ هم گفتم:«چه کنم؟» گفت:«نمی توانی صدقه بدهی». این پول را توی جیبم گذاشتم که اگر روزی آمدند امانتشان را به آنها بازگردانم یا اگر یکهو بمیرم مدیون خالو حسن و خویشانش نباشم. همه می گویند:«دیوانه شده ای». می گویم:«شیعه دوازده امامی از یهودی کمتر باشد!» و سریع از قرآن جلد چرمی قدیمی اش این آیه را خواند:

«وَمِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مَنْ إِن تَأْمَنْهُ بِقِنطَارٍ يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ وَمِنْهُم مَّنْ إِن تَأْمَنْهُ بِدِينَارٍ لَّا يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ إِلَّا مَا دُمْتَ عَلَيْهِ قَآئِمًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُواْ لَيْسَ عَلَيْنَا فِي الْأُمِّيِّينَ سَبِيلٌ وَيَقُولُونَ عَلَى

۱- عنصرالمعانی، قابوس نامه، ص۳۷. (طرار امانت دار).

ص: ۹۲

اللّهِ الْکَذِبَ وَهُمْ یَعْلَمُونَ؛ در میان اهل کتاب کسانی هستند که اگر ثروت زیادی به رسم امانت به آنها بسپاری، به تو باز می گردانند، مگر زمانی که بالای سر آنها ایستاده(بر آنها مسلط) باشی. این به خاطر آنست که می گویند:«ما در برابر امیین [غیر یهود] مسئول نیستیم و بر خدا دروغ می بندند؛ در حالی که می دانند (این سخن دروغ است)». (آل عمران:۷۵)

انگار سه سال است هر روز به این آیه سلام داده و آیه هم او را دوست دارد.

می خواستم به پیرمرد بگویم، از چهارتای کاغذ تنها یک تای آن که نام خالو حسن ژاندارم توی آن هست، کافی است و بقیه را دور بینداز و فرقی نمی کند که پول شش، هزاری باشد یا سه، دو هزاری، اما اگر خالو حسن و خویشان او همان سه دو هزاری را می خواستند تکلیف چه بود؟ پشیمان شدم. پیرمرد امین بود.(۱)

و) داستان یک شهید

و) داستان یک شهید

علی رضا هنوز کم سن و سال بود که عضو کتاب خانه کانون طبس شد. خیلی به کتاب علاقه داشت. معمولاً از هر فرصتی برای آمدن به کتاب خانه استفاده می کرد. چند کتاب به امانت می برد و پس از مطالعه و برگرداندنشان کتاب های جدیدی برای خواندن می گرفت.

این کار تا زمانی ادامه داشت که به پانزده سالگی رسید. طبق قانون کتاب خانه دیگر مجاز به استفاده از کتاب خانه نبود، ولی از آنجایی که به کتاب خانه علاقه زیادی داشت، صبر می کرد کتاب خانه خلوت شود، آن وقت می آمد و مشغول کتاب خواندن می شد. بیشتر به کتاب های علامه شهید مرتضی مطهری، علاقه

۱- ۱. مهدی کبیری، همشهری سلام، ش ۱۷۶۴۴، سایت خراسان رضوی www.khorasanannews.com.

ص: ۹۳

داشت، مخصوصاً کتاب داستان راستان. آخرین کتابی که به امانت برد، جزیره اسرارآمیز اثر ژول ورن بود. پس از خواندن، آن را به کتاب خانه بازگرداند و به جبهه رفت و دیگر برای تمدید کارت عضویت بازنگشت.

چه قدر جایش پشت در کتاب خانه طبس خالی است. آنجا می ایستاد و این پا و آن پا می کرد تا مربی کانون بیاید و کتاب را از او تحویل بگیرد.

مربی چه می دانست این آخرین باری است که شهید علی رضا رجب پور را می بیند. او کتاب جزیره اسرارآمیز را که تحویل داد، رفت و به جمع عاشقان پیوست.(۱)

۴. جملات کوتاه

۴. جملات کوتاه

خیانت و حیله، بیشتر از افراد ناتوان سر می زند. (لارشفو کولد)

هم رأیی با بدکاران مایه رسوایی و گوش دادن به دروغ خیانت است. (جبران خلیل جبران)

راست باش و صادق با خودت. به خود خیانت مکن. (اشو)

راستی امانت است و دروغ گفتن خیانت. (بوذر جُمهر)

در وجود هر یک از ما، خائنی به نام خودخواهی وجود دارد که فقط در برابر تملق و چاپلوسی نرم می شود. (پل والری)

اگر کسی یک بار به تو خیانت کرد، این اشتباه اوست و اگر کسی دو بار به تو خیانت کرد، این اشتباه توست. (دالایی لاما)

نخستین خیانت، جبران ناپذیر است و از طریق واکنش زنجیره ای خیانت های دیگر را برمی انگیزد. (میلان کوندرا)

۱- نغمه دانش آشتیانی، خبرگزاری مهر، ۱۳۹۰.

ص: ۹۴

خیانت، از صف خارج شدن و به سوی نامعلوم رفتن است. (میلان کوندرا)

اگر درباره ثروت های دنیوی امین و درست کار نبودید، چگونه در زمینه ثروت های حقیقی آسمانی به شما اعتماد خواهند کرد. (انجیل لوقا)

بدترین چیز در زندگی هراس در میدان جنگ و خیانت به دوست است. (اسکار وایلد)

کودکان اعتماد می کنند؛ زیرا هرگز شاهد خیانت نبوده اند. معجزه آن گاه رخ می دهد که این اعتماد را در نگاه پیری فرزانه ببینیم. (بوبن)

تردیدها به ما خیانت می کنند و ما را از تلاش دور کرده و از پیروزی هایی که به احتمال قوی نصیب ما خواهد شد محروم می سازد. (ویلیام شکسپیر)

نتیجه فریب و ریاکاری، ناامیدی و اندوه و راه خیانت کاران دشوار است. (فلورانس اسکاول شین)

هرگز تردیدی به خود راه ندادم که همه به من خیانت می کنند، با این حال، هر بار هم که خیانت می کردند، شگفت زده می شدم. (فرناندو سپوا)

اگر به فردی که سابقه خیانت دارد راه دادید، بسیار مراقب باشید که جایتان را نگیرد.(جفری کروکشنک)

هرکس به زمانه اطمینان کند، زمانه به او خیانت ورزد و هرکس آن را تعظیم کند، پست و خارش سازد. (نهج البلاغه، امام علی علیه السلام ، ترجمه: آیتی، وصیت امام علی علیه السلام به امام حسن مجتبی علیه السلام)

چیزهای کوچک به راستی کوچک هستند، اما امین بودن در چیزهایی کوچک کار بزرگی است. (مادر ترزا)

بیشتر آدم ها چیزهایی را در دیگران دوست دارند که خود به آنها امانت می دهند؛ خودشان را و تفسیر و برداشت خودشان را از او. (گوته)

ص: ۹۵

از نزدیکی به کسی که قادر به حفظ اسرار زندگی خود نیست، بپرهیز! (افلاطون)

خائن با شنیدن فضایل امانت، امین نخواهد شد. (سید جمال الدین اسد آبادی)

امانت خود را هرگز به روباه مسپارید. (ضرب المثل)

عمرو در امانت خیانت نکرد، تو چرا؟ (این ضرب المثل کنایه از زشتی و پلیدی خیانت ورزی خیانت کار است، مقصود از عمرو عمروعاص است که در خباثت، زبان زد است).

امانت را خاک خیانت نمی کند. (ضرب المثل)

معلم امانت داری است که امانت او غیر از همه امانت ها است، انسان امانت اوست. (امام خمینی رحمه الله)

۵. اشعار

۵. اشعار

منسوخ شد مروت و معدوم شد وفا

زین هر دو نام چو سیمرغ و کیمیا

شد راستی خیانت و شد زیرکی سفه

شد دوستی عداوت و شد مردمی جفا

(عبد الواسع جبلی)

***

گر که با صبحدلان دیداری است

اجر صبر است و ز شب بیداری است

سجده آدم به در درگاهش

هر چه دارم ز امانت داری است

(نیما. د)

***

دوش دیدم که ملائک در میخانه زدند

گل آدم بسرشتند و به پیمانه زدند

ساکنان حرم ستر و عفاف ملکوت

با من راه نشین باده مستانه زدند

آسمان بار امانت نتوانست کشید

قرعه ی فال به نام من دیوانه زدند

(حافظ)

***

ص: ۹۶

عاشقان زمره ارباب امانت باشند

لا جرم چشم گهربار همان است که بود

(سعدی)

***

گفت پیغمبر که دستت هر چه برد

بایدش در عاقبت واپس سپرد

(مولوی)

***

برخیز تا عهد امانت وفا کنیم

تقصیرهای رفته به خدمت قضا کنیم

(سعدی)

***

امین می باش در حفظ امانت

مکن یک لحظه اندر وی خیانت

(عنصر المعالی قابوس نامه)

***

آن صداها به کجا رفت/ صداهای بلند/ گریه ها قهقه ها: آن امانت ها را: آسمان آیا پس خواهد داد؟/ پس چرا حافظ گفت؟: آسمان بار امانت نتوانست کشید: نعره های حلاج بر سر چوبه دار: به کجا رفت کجا؟: به کجا می رود آه: چهچه گنجشک بر ساقه باد: آسمان آیا این امانت ها را: باز پس خواهد داد؟

(شفیعی کد کنی)

***

گر تو خواهی در میان خلق گردی محترم

صادق و نیکو سرشت و با مرام و با کرم

تو امانت دار باش و کن مدارا چون رسول

تا امین گردی و صادق اهل دل اندر حرم

(غریب نهاوندی)

***

ص: ۹۷

خواهی که خیانت نشود بر تو ز مخلوق

زینهار خود از بهر امانات امین باش

شاعر ثابت مرحوم استادی (چهل گام تا عتبات)

***

آنچه را آسایش خلق خدا باشد در آن

چون امین گشتی به مردم، خلق را از خود مران

اعتماد از این صفت آید پدید ای هوشیار

از خیانت در امانت زیر و رو گردد جهان

(غریب نهاوندی)

۶. تاک شو

۶. تاک شو

۱. امانت داری در آیات و روایات؛

۲. چگونه امانت دار باشیم یا امانت دار شویم؛

۳. راهکارهای ترویج امانت داری؛

۴. بررسی جایگاه فضیلت امانت داری در بین سایر فضایل؛

۵. آثار امانت داری در جامعه:

الف) ایجاد اعتماد در بین مردم؛

ب) حفظ اموال عمومی؛

ج) رضایتمندی خداوند متعال؛

د) متخلق شدن جامعه به اخلاق الهی؛

ه) رسیدن به جامعه آرمانی و مدینه فاضله؛

و) رابطه امانت داری با دیگر فضایل؛

ز) آثار امانت داری در زندگی فردی؛

ح) خیانت در امانت چگونه موجب انحطاط جوامع می شود؛

ص: ۹۸

ط) پی آمدهای خیانت در امانت؛

ی) امانت داری و خیانت کاری در جوامع پیشرفته؛

ک) چگونه می شود مفاهیم اخلاقی از جمله امانت داری را در خانواده تعریف و اجرا کرد؛

ل) ترسیم جامعه ای که امانت در آن فضیلت است و جامعه ای که مردم آن از خیانت ابایی ندارند؛

م) جایگاه و نقش علماء دینی در ترویج امانت داری؛

ن) امانت داری و مصادیق آن؛

س) بررسی نقش مدرسه و دانشگاه در فرهنگ سازی اخلاقی (امانت داری، وفای به عهد، خیانت نکردن).

۶. بررسی مصادیق امانت داری و خیانت ورزی.

مصادیق امانت داری:

الف) رعایت عفاف و حجاب؛

ب) استفاده درست از بیت المال؛

ج) حفظ نظام؛

د) حفظ فرهنگ، سنت و هنر؛

ه) دقت در تأثیرگذاری رسانه از جمله صدا و سیما؛

و) توجه به اهمیت خبرنگاری و روزنامه و مجله؛

ز) سوءاستفاده نکردن از پست ها و مسئولیت ها؛

ح) نگهداری از اموال دیگران؛

ط) استفاده درست از مواهب الهی (دین، سلامت، عقل، اعضا و جوارح)؛

ی) نگهداری و استفاده درست از ذخایر معدنی، مراتع و جنگل ها، دریاها و رودخانه ها.

ص: ۹۹

مصادیق خیانت ورزی:

الف) خیانت به همسر؛

ب) جاسوسی و خیانت به کشور؛

ج) اتلاف مال امانتی؛

د) کم کاری در ادارات، نهادها و سازمان ها؛

ه) افشای اسرار مردم؛

و) آسیب رساندن به بیت المال؛

ز) خیانت چشم ها.

□□□

پرسش هایی گزارشی و برنامه سازی

پرسش هایی گزارشی و برنامه سازی

۱. آیا می دانید معنای امانت داری چیست و امانت به چه چیزهایی گفته می شود؟

۲. آیا تا کنون چیزی را به امانت گرفته اید یا یک امانتی به دیگری سپرده اید؟

۳. آیا تا به حال برای شما اتفاق افتاده که چیزی را نزد شما امانت بگذارند و شما آن را گم کنید؟ توضیح دهید.

۴. آیا بین دوستان یا افراد فامیل شما شخصی هست که به امانت داری مشهور باشد؟ توصیف کنید.

۵. آیا دوست دارید امین دیگران باشید و دیگران به شما اعتماد کنند؟ چرا؟

۶. به نظر شما رواج امانت داری چگونه در جامعه أثر می گذارد؟

۷. اگر دوستی نزد شما چیزی را به امانت گذاشت، بعد از مدتی با هم اختلاف پیدا کردید و آن دوست امانتش را از شما طلب کرد، آیا حاضرید آن را به دوستتان برگردانید؟

ص: ۱۰۰

۸. آیا به هر کسی امانت می سپارید؟ امانت گیرنده باید چه ویژگی هایی داشته باشد؟

۹. اگر به هر دلیلی امانت گیرنده در امانت شما تصرف کند، عکس العمل شما چه خواهد بود؟ به نظر شما با خیانت کار چگونه باید برخورد شود؟

۱۰. در چه صورتی می شود در امانت تصرف کرد؟

۱۱. معنای خیانت چیست و به چه کسی خیانت کار می گویند؟

۱۲. چه عواملی باعث می شود که شخصی در امانت خیانت کند؟

۱۳. اگر باخبر شوید که شخصی قصد خیانت و تصرف در امانت دارد، آیا سعی می کنیداو را منصرف کنید؟ چگونه؟

۱۴. چه عواملی می توانـد در جلوگیری از خیـانت مؤثر باشـد؟ (قوانین، مسائـل معنوی و بیـان احکـام، توجه به خـدا، قـبر و قیـامت، عواقب دنیوی و...)

۱۵. تا چه اندازه به حفظ امانت پای بندید؟

۱۶. به نظر شـما اگر لازمه حفظ امانت، از دست دادن مال شخصـی و هزینه بر باشـد، باز هم بایـد امانت را حفظ کرد یا اینکه حفظ مال شخصی مهم تر است؟

۱۷. به نظر شما پی آمدهای خیانت در امانت چیست؟ (فردی، اجتماعی)

۱۸. اگر در صورت خیانت کردن سود و سرمایه فراوانی نصیب شما شود، چرا دست به این کار نمی زنید؟

۱۹. چه مجازاتی را برای خائن سخت تر و مؤثرتر می دانید؟

۲۰. بعد از شـنیدن این کلمات اولین چیزی که به ذهن شما می آید، بگویید؟ امانت؛ وفای به عهد؛ بیت المال؛ خیانت؛ خائن؛ امانت دار؛ صدق و راست گویی و... .

۲۱. سخن پایانی شما برای انسان های امانت دار چیست؟

ص: ۱۰۱

فصل هفتم: بایدها و نبایدهای کلی در برنامه سازی و محورهای کلان برنامه ریزی

اشاره

فصل هفتم: بایدها و نبایدهای کلی در برنامه سازی و محورهای کلان برنامه ریزی

زیر فصل ها

۱. بایدهای برنامه سازی

۲. چالش ها و آسیب ها

۳. محورهای برنامه سازی

۱. بایدهای برنامه سازی

۱. بایدهای برنامه سازی

۱. تبیین صحیح مفهوم امانت داری در رسانه ملی؛ ۲. بیان فایده های امانت داری به روش های مختلف در صدا و سیما؛ ۳. مداومت صدا و سیما در بیان مفاهیم و فایده های امانت داری؛ ۴. تولید برنامه های جذاب آموزشی برای رده های سنی کودکان و نوجوانان؛ ۵. تولید برنامه های متنوع در زمینه امانت داری و پخش آن در زمان های مناسب؛ ۶. بهره گیری از مناسبت های مذهبی و ملی در تولید برنامه ها؛ ۷. الگوسازی مناسب با موضوع امانت داری؛ ۸. تولید برنامه های مناسب با فضای فرهنگی، دینی و مذهبی جامعه؛ ۹. امانت دار بودن الگوهای مطرح سازمان صدا و سیما؛ ۱۰. ایجاد حرکت برای عموم جامعه با تبلیغات رسانه ای مناسب؛ ۱۱. ارائه راهکارهای علمی و اجرایی در تاک شوها و مستندها، حتی فیلم ها و سریال ها؛ ۱۲. متوجه کردن مخاطبان به عواقب شوم خیانت ورزی در برنامه سازی ها.

ص: ۱۰۲

۲. چالش ها و آسیب ها

۲. چالش ها و آسیب ها

۱. نداشتن زمان بندی نامناسب در پخش برنامه های تولید شده؛ ۲. فصلی برخورد کردن و مداومت نداشتن در القای مفهوم امانت داری؛ ۳. معطوف کردن برنامه ها به مناسبت ها؛ ۴. بی محتوا شدن برنامه ها بر اثر تکرار بدون تنوع؛ ۵. جذابیت نداشتن برنامه های تولید شده در موضوع امانت داری (استفاده نکردن از تکنیک های روز دنیا در زمینه برنامه سازی، بهره نگرفتن از عوامل تولید کار آمد، به کار نگرفتن هنرپیشه های خوش سابقه و استفاده نکردن از فیلم نامه های قوی، در نتیجه کاهش اثر گذاری در مخاطب)؛ ۶. بسنده کردن به مباحث نظری و کلی (فقط پاداش و سزای امانت داری و خیانت ورزی تبیین و توضیح می گردونم)؛ ۷. استفاده از فضاهای نامرتبط با موضوع و زمینه و پس زمینه های ناهمگون؛ ۸. کیفیت کار را فدای حجم زیاد تولیدات بی کیفیت کردن (پر کردن زمان آنتن حرف اول باشد).

۳. محورهای برنامه سازی

۳. محورهای برنامه سازی

۱. امانت داری در گفتار (راست گویی) و صداقت در رفتار؛ ۲. یادآوری پیوسته جایگاه مدیران، کارمندان، خبرنگاران، مجریان، تهیه کنندگان و دیگر عوامل برنامه ساز در رابطه با امانت داری؛ ۳. توجه به بحث امانت داری در برنامه های مختلف، این کار نباید مقطعی و معطوف به مناسبت های خاص باشد؛ ۴. تأکید بر فضیلت امانت داری که هنجاری اجتماعی است، از راه نمایش دادن آثار و برکات امانت داری در جامعه و نمایش آثار مخرب خیانت مثل نشان دادن تخریب اماکن عمومی به دست اراذل و اوباش؛ ۵. اختصاص دادن برنامه ها به

ص: ۱۰۳

بخش هایی از جامعه که حساسیت بیشتری دارد، برای نمونه افرادی که در پست های حساس سازمان ها و اداره ها و نهادهای دولتی و غیر دولتی مشغولند، باید متوجه شوند چه امانت بزرگی برعهده آنهاست؛ ۶. برنامه های تولید شده در زمینه امانت داری و خیانت ورزی بایـد اهـداف بلندمدت را دنبال کند. بدین معنی که تولید برنامه ها صـرفاً جهت پر کردن اوقات مردم نباشد، بلکه باید بسیار هدفمند و دارای چشم انداز چند ساله باشد تا بتوان به نتیجه مطلوب (داشـتن جامعه ای امانت دار) رسید؛ ۷. کارهای تولید شده باید از نظر فنی و محتوایی کاملاً کارشناسـی شـده باشـد تا دچار تناقض و طرح مسائل خلاف واقع نشویم؛ ۸. باید راه های اثرپذیری در مخاطبان، کاملاً شـناسایی و برنامه ها بر طبق آنها تهیه و تولیـد شوند؛ ۹. اجتناب از تولیـد برنامه هایی که به هر صورت آشـکار، در قـالب طنز یا برنامه جـدی قبـح خیانت در امانت را می شـکند؛ ۱۰. توجه دادن مردم به پی آمـدهای زیـان آور خیـانت در امـانت، با استفاده از قانونِ کنش و واکنش (عمل و عکس العمل). با عباراتی چون:«با هر دستی که بدهی از همان دست می گیری یا:

این جهان کوه است و فعل ما ندا

باز گردد این نداها را صدا

(مولوی)

ص: ۱۰۴

ص: ۱۰۵

خاتمه

خاتمه

امانت، تقسیمات و مصادیق متعددی دارد که بعضی از آنها از بقیه با اهمیت تر هستند و باید توجه بیشتری به آنها کرد. از جمله آنها به ترتیب اهمیت، دین، عقل، مردم و بندگان خدا هستند که انبیای الهی و ائمه اطهار علیه السلام مسئولیت حفاظت و نگهداری از این امانت ها را در مقابل طاغوت ها و شیاطین بر عهده دارند، مبادا از مسیر حق و حقیقت خارج و دچار فساد و تباهی شوند. ازاین رو، حضرت موسی علیه السلام به فرعونیان می فرماید: «اَن اَدُّوا اِلَی عِبَادَ اللهِ اِنّی لَکُم رَسُولُ اَمین؛ (و به آنان گفت: امور) بندگان خدا را به من واگذارید که من فرستاده امینی برای شما هستم». (دخان: ۱۸) این ویژگی مختص به حضرت موسی علیه السلام نبوده است، بلکه دیگر انبیای الهی و به طور خاص ائمه معصومین علیه السلام این خصوصیت را در حد اعلا دارا بوده اند و در سراسر دوران زندگی شان با تمام وجود در راه و نگهداری دین حق و هدایت بندگان خدا کوشیده اند. در این راه از بذل جان و مال و هستی شان دریغ نداشتند.

ص: ۱۰۶

امروزه حفظ این امانت و نگهداری از دین، عقل و جان مردم مهم ترین رسالت حکومت اسلامی است که رشادت ها و از جان گذشتگی های بسیاری از علما و مردم، آن را به ثمر رسانده است. حفظ این حکومت که از بزرگ ترین امانت هاست، برعهده آحاد جامعه است.

در این میان رسانه ها، خصوصاً رسانه ملی، با ارایه راهکارهای مفید و مؤثر، همچنین با تولید برنامه های گوناگون از جمله فیلم، کارتون و برنامه های مستند، مهم ترین نقش را در متخلق شدن مردم و مسئولان به فضیلت امانت داری ایفا می کنند.

در این نوشتار به توضیح و ارایه برخی از این راهکارها به طور خلاصه پرداخته شد که با عنایت به آنها و بهره گیری از مشاوران توان مند می توان قدم های بلندی در ابعاد فرهنگ امانت داری برداشت.

ص: ۱۰۷

کتاب نامه

اشاره

کتاب نامه

زیر فصل ها

الف) کتاب

ب) مقاله

ج) سایت های اینترنتی

الف) کتاب

الف) کتاب

(قرآن کریم.

نهج الفصاحه، ترجمه:ابوالقاسم پاییزه، چاپ خانه ماه منظر، تهران، چاپ هفتم، ۱۳۸۵.

نهج البلاغه، ترجمه: محمددشتی، انتشارات فتح الاسلام، قم، چاپ چهارم، ۱۳۸۶.

صحیفه نور(مجموعه رهنمودهای امام خمینی)، مرکز مدارک فرهنگی انقلاب ایلامی، تهران، چ اول، ۱۳۶۱.

مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، دارالکتب الاسلامی، قم، چاپ سیزدهم، ۱۳۷۴.

جوادی آملی، عبدالله، مفاتیح الحیاه، مرکز نشر اسراء، قم، چاپ بیست و نهم، ۱۳۹۱.

قرائتی، محسن، تفسیر نور، مرکز فرهنگی درس هایی از قرآن، قم، چاپ پانزدهم، ۱۳۸۵.

ص: ۱۰۸

انصاری، شیخ محمدعلی، الموسوعه الفقیه المیسره، مجمع الفکر الاسلامی، قم، چاپ دوم، ۱۴۲۴ه .ق.

کلینی، محمدبن یعقوب، اصول کافی، مترجم: محمدباقر کمره ای، اسوه قم، چاپ سوم، ۱۳۷۵.

شیخ حرعاملی، محمدبن الحسن، وسایل الشیعه، چاپخانه اسلامی، چاپ ششم، ۱۳۶۷.

شیخ صدوق، الامالی، ترجمه: محمدباقر کمره ای، انتشارات کتابچی تهران، چاپ پنجم، ۱۳۷۰.

واسطی، علی بن محمد، عیون الحکم و المواعظ، دارالحدیث ، قم، چاپ اول، ۱۳۷۶.

مجلسی، محمدباقر، بحارالانوار، مؤسسه وفا، بیروت، چاپ دوم، ۱۴۰۳ه .ق.

قمی، شیخ عباس، سفینه البحار، دارالسوه للطباعه و النشر، چاپ اول، قم، ۱۴۱۴ه .ق.

محسن کاشانی محمدبن مرتضی، المحجه البیضاء فی تهذیب الاحکام، ترجمه سیدمحمدصادق عارف، انتشارات آستان قدس رضوی مشهد، چاپ اول، ۱۳۷۲.

محمدی ری شهری، محمد، میزان الحکمه، انتشارات دارالحدیث قم، چاپ دوم، ۱۳۸۵.

نجفی، محمدحسن، جواهرالکلام فی شرح شرایع الاسلام، مؤسسه نشر اسلامی، قم، چاپ اول، ۱۴۱۷ه .ق.

کلینی، محمدبن یعقوب، اصول کافی، دارالضواء، بیروت، چاپ اول، ۱۴۰۵ه .ق

محدث نوری، میرزاحسین، مستدرک الوسایل، مؤسسه آل البیت لاحیاء التراث قم، چاپ اول، ۱۴۰۸ه .ق.

ص: ۱۰۹

ابن شعبه، حسن بن علی، تحف العقول، ترجمه: محمدباقر کمره ای، کتابچی، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۹.

محمدی ری شهری، محمد، میزان الحکمه، ترجمه: حمیدرضا شیخی، دارالحدیث، قم، چاپ پنجم، ۱۳۸۴.

تمیمی آمدی، محمد، شرح غرر الحکم و دررالکلم، انتشارات دانشگاه تهران، تهران، چاپ اول، ۱۳۶۶.

قمی، شیخ عباس، منتهی الآمال، انتشارات هجرت، قم، چاپ دوم، ۱۳۷۷.

امام خمینی، روح الله، تحریر الوسیله، مؤسسه نشر اسلامی، قم، چاپ دوم، ۱۳۷۷.

حنبل، احمد، مسند، مکتب الاسلامی، سنگی، دارالصادر بیروت، بی تا.

حبیب زاده، محمدجعفر، خیانت در حقوق کیفری ایران، انتشارات سمت، تهران، چاپ دوم، ۱۳۸۴.

مکارم شیرازی، ناصر، اخلاق در قرآن، مدرسه امام علی علیه السلام ، قم، چاپ سوم، ۱۳۸۶.

صفی پور، عبدالرحیم، منتهی الارب فی لغه العرب، انتشارات سنایی، تهران، چاپ سنگی، ۱۲۹۸.

عمید، حسن، فرهنگ عمید، چاپخانه سپهر، تهران، چاپ هفتم، ۱۳۶۹.

جفعری لنگرودی، محمدجعفر، ترمینولوژی حقوق، کتابخانه گنج دانش، تهران، چاپ دوم، ۱۳۷۷.

عنصرالمعالی، قابوس نامه، کتابفروشی فروغی، چاپ دوم، ۱۳۴۷.

نیشابوری، مسلم، صحیح مسلم، دارالکتب العلمیه، بیروت، چاپ ششم، ۱۴۱۱ه .ق.

ص: ۱۱۰

فیروزآبادی، بحرالدین محمد بن یعقوب، القاموس المحیط، مؤسسه العربیه، بیروت، بی تا.

القیومی، احمد بن محمد بن علی المقری، المصباح المنیر فی غریب الشرح الکبیر للرافعی، دارالقلم، بیروت، بی تا.

ب) مقاله

ب) مقاله

جوادی آملی، عبدالله، «امانت داری»، مجله پاسدار اسلام، اردیبهشت ۱۳۸۸، ش ۳۲۹، ص۶.

حیدری نهند، علی، «امانت داری در فرهنگ اسلام»، مجله مبلغان، ۱۳۸۵.

علی بیگی، سکینه، «امانت داری در اسلام»، اندیشه با معارف اسلامی آشنا شویم، ش ۴۴، ۱۳۷۸.

عزیزپور، محمد، «بررسی حقوقی جرم و هیات در حقوق ایران»، وبلاگ تخصصی حقوق، فصل سوم، ۱۳۸۶.

کبیری، مهدی، «یک امانت دار واقعی»، همشهری سلام، ش ۱۷۶۴۴.

سلطانی، مجید، «چگونه امانت داری را به کودکانمان بیاموزیم»، روزنامه سلامت، ش ۲۲۸.

آشتیانی، دانش، «نغمه داستان اسرارآمیز عضو کتاب خانه طبس»، خبرگزاری مهر، سال ۱۳۹۰.

ج) سایت های اینترنتی

ج) سایت های اینترنتی

آزرم، آزاده، داستان های کودکانه، پایگاه اطلاع رسانی باتا:

ضیائی، لاله، نویدوندا، ماهنامه کودک، پایگاه اطلاع رسانی، فرهنگ ایثار و شهادت www.navideshahed.com

ص: ۱۱۱

وبلاگ تخصصی حقوق www.azizpoor.blogfa.com

سایت خراسان رضوی www.khorasannews.com

سایت تبیان www.tebyan.net

۶. سایت ذی طوی www.zitova.com

۷. سایت اندیشه قم www.andisheqom.

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ یَسْتَوِی الَّذِینَ یَعْلَمُونَ وَالَّذِینَ لَا یَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ.ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

قائمیه
اصفهان
مرکز تحقیقات رایانه‌ای
WWW
برای داشتن کتابخانه های‌تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشـــانی
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹